Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гараа | № 169 (17292) | 1986 оной июлиин 23, среда | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй обкомдо

...н промышленностиин, транспортын 1986 оной ...хад жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд болон байгша ...лгануудые урагшатай дүүргэхэ тухай асуудалаар ...комуудай, райкомуудай секретарьнарай зүблөөн ...мдо үнгэргэгдэбэ.

...Госпланай Түрүүлэгшын орлогшо Н. Н. Лос...н зургаан һарын дүнгүүд тухай мэдээсэл хэхэ...ленностьдахи байдал шэнжэлһэн байна. Нэн ...ахы эрхилэлгын гуримай гол эрилтэнүүд зарим ...удта сахигданагүй, хүтэлбэрилхы кадрнуудай ...һуралсал эмхидхэхээр саг болоо гэжэ тэмдэг... бүтээсын талаар түсэб 42 предприяти дүүргэ...6,2 миллион түхэригэй продукци үгтөөгүй юм. ...а ажалай бүтээсын талаар түсэб дүүргэг...эдэ, зарим предприятинуудта хэмһээ олон хүн ...элхэдэ, «бурятфермаш» нэгэдэлдэ ажалладаг 103,1 процент һаань, товарна продукциин талаар ...оцент дүүргэгдэһэн, харин ажалай бүтээсын та...нгүй үлэшэһэн байна. Рельс гагналгын 32-дохи ...мэришэдэй тоо 104,7, товарна продукциин та...,9 процент бэелүүлэгдэбэшье, ажалай бүтээсын ...л 98,2 процентдэ хүргэгдөө. Агропищепромой ...иин 22-тонь ажалай бүтээсын түсэб бэелүүлэг...й хамта олон ажахынууд энэ талаар бирагүй ...хой.

...онь һарада республикын промышленность урда ...ходоо, һулаар хүдэлжэ гараа. Хэрбээ хахад ...25 предприятиин продукци худалдаха түсэбөө ...ань, июнь һарада иимэ предприятинуудай тоо ...зургаан һарын туршада ажалай бүтээсын талаар ...ин түсэбөө дүүргээгүй һаань, июнь һарада 60 ...дүнгөөр гээгдэгшэдэй тоодо оробо. Удаань ...городууд болон районуудай социально-эко...хэлтын түсэбэй проектые баталха талаар ямар ...буулагдаха тухай хөөрэбэ.

...шанарые һайжаруулха тушаа асуудалаар Бу...зорой лабораториин начальник Ю. В. Музыка ...нгэрһэн зургаан һарын туршада гүрэнэй стан...ерриториальна органууд 88 рейд үнгэргэжэ, 47 ...дартда таарахагүй продукци гаргалгые барим...Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа шалгаха ...гдэһэн 24 рейдын 22-тонь шанарай талаар ...дал үзэгдөө. Улаан-Үдэ хотын промышленча ...д шанарай талаар илангаяа ханамжагүй хүдэл...р Музыка онсолбо. Хүдэлмэриин эмхидхэлэй, ...ргэлтын түлөө тэбдэлгэн, яаралган дээрэһээ ...д үзэгдэнэ бшуу. Техническэ шалгалтын таһа...хүдэлнэ, технологическа журам сахигданагүй. ...продукциин шанарые хүтэлбэрилхэ талаар ...стемын нэбтэрүүлэгдэһэн газарта үрэ дүнгынь ...нөө республикын 92 предприятида иимэ сис...гдэжэ, гуримшуулагдажа байнхай. Һайн та...гон, Кабанскын районие дурдалтай. Эндэхи ...н 10-дань иимэ системэ дүүрэн хүсэндөө ...эй дүршэлые Захааминай, Загарайн районууд ...Тиихэдэ зарим районууд, жэшээлхэдэ Хяаг... районууд шанарай хэмжээе дээшэлүүлхэ бо...удые абаагүй байһаар. Саашадаа шанар һай...схай зорилгото программа зохёогдохо юм. ...жэлэй дүнгүүдээр гээгдэлдэ ороһон районуу...эд — КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой сек...ртуков, партиин Иволгын, Кабанскын, Загарайн ...кретарьнар И. М. Кравцов, И. И. Евтеев, А. К. ...эд промышленна предприятинуудай гээгдэлдэ ...шалтагаанине сугларагшадта тайлбарилжа, бии ...унданууды усадхахаар ямар хэмжээнүүдэй ...тухай хөөрэжэ үгэбэ.

...ядай обкомой транспорт болон хэлхээ хол...е даагша В. А. Уланов түмэр харгыдахи ваго...ашаглаха, миин байха сагыень хороохо тушаа ...ятинуудта һануулга хэбэ. Жэшээлхэдэ, авиаза...урятфермаш» нэгэдэл, Сэлэн-Дүүмын зэһаба...еска завод, «Забайкаллес» нэгэдэлэй олон ..., «бурмясопром» нэгэдэл вагонуудта саг бол...шангүй, хооһон байлгана. Саашадаа энэ талаар ...дхаха, хүдөөдэ үбһэ хуряалгада эльгээгдэһэн ...дай хүдэлмэрине хүтэлбэрилхэ талаар түбүү... хэрэгтэй гэжэ нүхэр Уланов сугларагшадта ... партиин обкомой промышленностиин таһа...П. Табалаев үгэ хэлэхэдээ, хурдадхалгын үе ...ин шанарые һайжаруулхаар эрид хэмжээнүүд ...й гэжэ шүүмжэлбэ.

...мой секретарь Л. В. Потапов түгэсхэлэй үгэ ...ова асуудалда онсо анхарба. Кадрнуудые ...абаһанай, тэдэнтэй хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ...ар үйлэдбэридэ шиидхэхы хубилалтануудые ...моор гэжэ нүхэр Потапов тэмдэглэбэ. Алмал...н талаар тусхай зорилгото программа хадаа ... табигдаһан 7 программада нэмэлтэ боложо ... Предприяти бүхэн һэльбэн шэнэдхэлгын ба ...ар зэбсэгжүүлгын комплексно программаяа ...е түргэдхэхэ ёһотой гэжэ нүхэр Потапов онсо..., мүнөөдэрэй бусадшье шухала асуудалнууд-

ТЭЖЭЭЛ БЭЛДХЭЛГЫН ГАБШАГАЙ ҺАРА

ҺАЛХИТУУЛАН ХАТААНА

Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой конторо үглөөгүүр эртэлэн ошобошье, оройтон алдаһанаа тэрэ дары ойлгобоб. Юуб гэхэдэ, тэндэ хон-жэн байба. Гансал парткомой секретарь Б. Ю. Базаров хээрэ гарахаяа яаралтайгаар урдаһаамни гаража ябаба. Хэрэгээ хэлэхэдэмни, «Зай, суг ябая. Үбһэшэдтэйгөө уулзажа хөөрэлдэхэеэ ошохомни»,—гэжэ ябуулд дундаа дурадхаа һэн.

Колхозой сабшалан гол түлэб Дунда Хэрээтынгээ голые үгсэн нэмжыһэн байна. Мүноо жэл ногооной гараса һайн, ябад гээд лэ үбһэшэдэй звено дайралдана, эмхитэй хүдэлмэриин эршэтэй ажал нюдэ баясуулна.

Колхоз дүн хамта 19 мянган центнер үбһэ, 10.900 тонно шэмэтэ тэжээл бэлдхэхэ түсэбтэй. Тиигэжэ ерэхэ үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдхэлгэдэ хоёр оньһожоруулагдамал, юһэн гар хажууршадай звено, нэгэ АВМ хүдэлгэгдэнэ, хамта дээрээ 124 хүн хабаадана.

—Нэгэ бага оройтод гэжэ эхилээбди, теэд хүдэлмэриин ябасаар харахада, саг соогоо бүхы ажалаа бүтээхэ ёһотойбди. Хүн зомнай яһала эмхитэй, эдэбхитэй хүдэлнэ, —гэжэ Баир Юмжапович баяртайгаар хөөрэнэ.

Мүнөөдэрэй байдалаар 3500 центнер эрхим шанартай үбһэн сомогдоод, 800 тонно силос дарагдаад байнхай. Тиихэдэ нэгэ звено түрүү технологёор үбһэ үлеэлгэн хатаажа, һарабша доро ябтална. Тиигэжэ иимэ аргаар 2000 центнер үбһэн бэлэдхэгдэхэ юм.

Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Бадмацырен Гомбоевич Очировай оньһожоруулагдамал, мүн Леонид Алексеевич Сафоновой гар хажууршадай звеногойхид түрүүлжэ, түрүүшын табан хоногой дүнгөөр колхозой парткомой болон правлениин вымпелнүүдтэ хүртэбэ.

Тэжээл бэлдхэгшэдэй бүхы хэрэглэмжые хангаха талаар колхозой хүтэлбэриин зүгһөө нилээд оролдолго гаргагдана гэжэ тэмдэглэхээр.

Д. ТОГОШЕЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ҮБҺЭН, НОГООНОЙ ГУРИЛ...

Малай тэжээл бэлдхэхэ харюусалгата хаһаяа богони болзорто үнгэргэхөөр шиидэһэн Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой оньһожоруулагдамал гурбан звеногой үбһэшэд даалгагдаһан машина, техникээ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэнэ. Һүүлэй дүнгөөр хоёр зуугаад гектарай ногоон сабшагдажа, хахадынь тармагдажа суглуулагдаад һүрилэгдөө. Мүнөө совхоздо мянга гаран центнер үбһэн һайн шанартайгаар хуряагдаад байна.

Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ А. Антоновой хүтэлбэрилдэг коллектив эрхимлэнэ. Тус звеногойхид 600 центнер үбһэ соможо абаа юм.

Ажахын АВМ-1,5 түхэлэй хоёр агрегат эдэ үдэрнүүдтэ һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Ахалагша машинистнүүд С. Павлуцкий, П. Овчинников гэгшэд агрегадаа бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, 550 центнер гранул гаргажа, складта тушаагаа. Эндэ үбһэ, ногооной гурил, гранул бэлдхэхэ хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ.

В. ХУДАЕВ.

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭГШЭД ОЛОШОРНО

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл ехээр бэлдхэхэ зорилго хараалһан Хойто-Байгалай районой «Северный» совхозой механизатор Иван Ефимович Романовай хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй оньһожоруулагдамал звеногой гэшүүд тэжээл бэлдхэлгэдээ эртээнһээ бэлдэжэ, энэ хаһаяа хамагһаа урид эхилээ бэлэй. Тиигэжэ эдэнэр ажалай хорин үдэрэй туршада 1300 центнер үбһэ һүрилжэ, даабаряа 100 центнерээр үлүүлээ. Ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэһэн тус коллектив техникээ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлаа. Звеное хүтэлбэрилэгшэ Иван Романовай мэдүүлһэнэй ёһоор, үбһэшэд түсэбһөө гадуур 800 центнер үбһэ һүрилхэ тушааха уялгаяа заабол сүм дүүргэхээр ажаллана.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ЗВЕНОДО

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Хэжэнгын районой Загаһатын совхоз 5440 тонно силос, 3200 тонно сенаж дараха, 32000 центнер үбһэ бэлдхэхэ, 300 тонноһоо бага бэшэ витаминтай ногооной гурил гаргаха юм.

Бамба гэжэ үзэсхэлэн гоё газарта Цыдендамба Базарович Лхасарановай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звено хүдэлнэ.

— Зунай зулгы дулаан сагта үбһэ ехээр, шанартайгаар сабшажа, хуряажа абаха гэжэ шармайн ажалланабди. Байгша ондо сабшалангай ургаса һайн. 25 үдэрэй туршада бүхыдөө 2700 центнер һайн шанартай үбһэ бэлдхэхэ даабаритайбди, — гээд звеное хүтэлбэрилэгшэ Ц-Д. Б. Лхасаранов хөөрэнэ.

Механизатор Пиранглай Цыбиков тракторай косилкаар сабшахадаа, нормоёо холо үлүүлнэ. Тракторай тармуураар үбһэ тармадаг механизаторнууд Илья Бороев, Энгельс Бадмацыренов гэгшэд эршэмтэйгээр ажаллана.

Жибзема Тудуповна Ширдармаева наһанай амаралтада гараашье һаа, эндэ тогоошоноор ажаллана. Мүнөө тэрэ Бамбын үбһэшэдтэ амтатай эдеэ шанажа, механизаторнуудай дунда хүндэтэй, нэрэтэй болонхой.

— Мүнөө үбһэндэ 200 гаран хүн ажаллана. Һүүлэй мэдээгээр 400 тонно сенаж дарагдаа, 4000 центнер үбһэн бэлдхэгдээ, 80 тонно витаминтай ногооной гурил гаргагдаад байна. Совхозой үбһэшэд КПСС-эй обкомой хандалгые һайшаан дэмжээ. Бидэ 32000 центнер үбһэ һүрилхэ түсэбөө дүүргэжэ шадахабди. Наратай сэлмэг эдэ үдэрнүүдтэ 700—800 центнерһээ бага бэшэ үбһэ һүрилнэбди. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Нарин Горхон, Шара Горхондо бороо орожо, һаад ушаруулаа,— гээд тэжээл үйлэдбэрилгын цехые даагша Иван Александрович Васильев мандаа хэлэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: бороотой сагта шугы бургааһанай захаархи ногоон сабшагдана; звеное хүтэлбэрилэгшэ Ц-Д. Б. Лхасаранов; үбһэн һүрилэгдэнэ.

Хэжэнгын район.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

М. С. ГОРБАЧЕВ ҺАЙХАН ХҮСЭЛЭЛЭЙ НААДАНУУДТА ХАБААДАҺАН СОВЕТ СПОРТСМЕНУУДТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Һайхан хүсэлэлэй наадануудта илаһан, шангуудта хүртэһэн совет спортсменүүдтэй июлиин 21-дэ Кремль соо уулзаба.

Һайхан хүсэлэлэй нааданууд манай ороной ниитэ-политическэ ажабайдалда, дэлхэйн спортын хүдэлөөндэ элитэ ехэ үйлэ хэрэг болоһон байгаа гэжэ М. С. Горбачев сугларагшадые амаршалхадаа, тэмдэглээ. Тэдэ уласхоорондын спортивна календарьта онсо һуури эзэлхэ байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, үе сагай эрилтэнүүдһээ, амгалан тайбанаар, эбтэй эетэйгээр ажаһуухые хүсэдэг арадуудай һайхан хүсэл эрмэлзэлһээ эдэ наадануд мүндэлһэн байгаа. Һайхан хүсэлэлэй наадануудые үнгэргэхэ тухай СССР-эй болон США-гай спортын эмхинүүдэй, худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй ба олониитын эдэбхи үүсхэл гүйсэд харюулагдажа, дэлхэйн олон оронуудта эдэбхитэйгээр дэмжэгдэһэн байгаа. Эдэ наадануд эрхим бэрхэ атледүүдтэ Олимпиин наадануудта бэлэдхэлэй хахад замда хүсэ шадалаа туршаха һайн арга болобо.

Эдэ наадануд арадуудай хоорондохи этигэл найдалые, үгээ ойлголсолгые бэхижүүлхэ замда үшөө нэгэ алхам, амгалан тайбан демократическа үндэһэ һуури дээрэ залуушуулай харилсаа холбооной, интернациональна нэгэдэлэй гэршэ жэшээ болобо.

Наадануудта амжалтануудые туйлаһанаарнь М. С. Горбачев совет спортсменүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, спортдо ехэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень, элүүр энхэ, ажана амгалан ажаһуухыень хүсэхэ зуураа, харин оронуудай спортсменүүдые хүндэмүүшэ халуунаар угтаһанайнь түлөө баяр баясхалан хүргөө.

Бүхы союзна республиканудай, Москва болон Ленинград хотонуудай түлөөлэгшэд СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаһан байна гэжэ уулзалга дээрэ тэмдэглэгдээ. Манай орон дотор физическэ культура болон спортдо, арад зоной энхэ элүүртэ анхарал оролдолго хандуулха гээшэ Коммунис партиин ба Совет правительствын нангин хэрэг болодог байһыень иимэ үргэнөөр хабаадалга элирхэйлэн гэршэлнэ. Тиихэдэ илангаяа ажалша коллективүүдтэ, хүн зоной ажаһуудаг, амардаг газарнуудта бүхы физкультурно-элүүржүүлгын ба спортивно-ниитэ хүдэлмэриие эдэбхижүүлхын тула Һайхан хүсэлэлэй наадануудые хэрэглэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Физическэ культура ба спортын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ М. В. Грамов, СССР-эй спортын габьяата мастер С. Н. Бубка, уласхоорондын классай СССР-эй спортын мастер О. Ю. Кривошеева, СССР-эй габьяата тренер Л. Я. Аркаев гэгшэд уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мүрысөөнэй дүнгүүд тухай элидхэһэн, мэдээсэһэн, спортын тэмсэл, гадаадын оронуудай үетэн сасуутантаяа уулзалганууд тухай һанамжануудаа хубаалдаһан байна. Совет спортсменүүд уласхоорондын спортын хүдэлөөндэ саашадаашье эдэбхитэйгээр хабаадажа, «Спортдо тогтоогдоһон хани барисааһаа эхилээд, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хүрэтэр» гэһэн Һайхан хүсэлэлэй наадануудай уряае бодото тодорхой хэрэгүүдээр бэелүүлхэбди гэжэ тэдэнэр КПСС-эй ЦК-е найдуулба.

Уулзалга тон дулаан, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Яковлев, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. И. Мироненко уулзалгада хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛДА, ХҮГЖЭЛТЭ ДЭБЖЭЛТЭДЭ АЛБА ХЭХЭ

Эрдэм, техникые имагтал эб найрамдал болон хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада алба хэлгэдэ зорюулха хэрэгтэй гэжэ эрдэмтэд, эрдэм-техникын хүдэлмэрилэгшэд тоолоно. «Эрдэм, техникэ ба эб найрамдал» гэһэн эрдэмтэдэй уласхоорондын хуралдаан июлиин 21-дэ Москвада, Союзуудай байшангуудай Колонно зал соо хүдэлмэреэ эхилбэ. Эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэдэлхэйн федерациин (ВФНР) эмхинүүдтэ нэгэдэһэн бүхы түбинүүдэй хэдэн арбан ороной эрдэм ухаанай 250 гаран элитэ мэдээжэ түлөөлэгшэд эндэ сугларaa.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжковой хуралдаанда, ассамблейдэ хабаадагшадта эльгээһэн амаршалгые сугларагшад альга ташалгаар угтаһан байна; ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев энэ амаршалгые соносхон уншаба.

ООН-ой Генеральна секретарьһаа, ЮНЕСКО-һээ, СССР-эй Наукануудай академии президиумһээ эльгээгдэһэ амаршалганууд соносхогдо уншагдаба.

ВФНР-эй президент, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө Уласхоорондын Ленинскэ шагнай лауреат, профессор Ж.-Леге (Франци) «Эрдэм на...кые хүгжөөлгын гол ш...лэлнүүд, хараа түсэбүүд, ...найрамдалай түлөө тэмсэлдэ эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга» гэһэн элидхэл хээ.

(ТАСС).

ШАГНАЛ

Капитальна барилгын талаар габьяатай байһанайнгаа түлөө, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Бурятгражданпроект» проектнэ институдай директор Эрдэмтэ Манидараевич **Содномов Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан** гэһэн **хүндэтэ** нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Республикын горнорудна промышленностиие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнгаа түлөө, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар КПСС-эй обкомой промышленностиин таһагые даагшын орлогшо **Дондок Содномович Айсуев**, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай ажалые научна талаар эмхидхэхэ таһагай начальник Владимир Иванович **Полянский Буряадай АССР-эй габьяата инженер** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө, Металлургын үдэртэй дашарамдуулан, Ципиканска приискын гидромеханическа түхеэрэлгын бригадир Иосиф Михайлович **Ибрагимов**, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной уурхайн горно мастер Василий Фёдорович **Кондратюк** болон Хяагтын плавиково-шпадай уурхайн шанаржуулгын фабрикын хүдэлмэришэн Любовь Басхаевна **Молоткова** гэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮГЭЛДЭР ЭХИН

Хахад жэлэй турша соо дунда зэргээр хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 117,7 миллион хүндэ хүрэһэн байгаа.

Хүдэлмэриин газарые аттестацилга бэелүүлэгдэбэ. Ажахы эрхилэлгын эсэсэй үрэ дүнгүүдые һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн ажалай эмхидхэлэй ба урмашуулгын түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ.

Гэхэтэй хамта май—июнь һарануудта зарим министерствэнүүд, тусхайлбал, СССР-эй Химическэ промышленностиин, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгын, Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин, Транспортна барилгын, Промышленна барилгын, нефтиин ба газай промышленностиин предприятинуудые барилгын министерствэнүүд үйлэдбэриие хүгжөөхэ ажал хэрэгээ доошолуулһан байна. Олохон предприятинуудта тогтууритай һайн хүдэлмэри хангагдабагүй, продукциин шанарые һайжаруулха талаар үшөөл ехэ хубилалтанууд хэгдэбэгүй.

Гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ 67 миллиард түхэригтэ, тэрэ тоодо али бүхы эд бараа, эдлэл хэрэгсэлнүүдые газаашань гаргажа худалдалга 34 миллиард түхэригтэ хүрэһэн байна. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай гадаадын экономическа харилсаан бэхижүүлэгдэнэ, үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгохо, хамжуулха хэрэг саашадаа үргэдхэгдэнэ, социалис, экономическа харилсаан гүнзэгырүүлэгдэнэ. Аха дүү оронуудай предприятинуудтай үйлэдбэриин холбоонууд хүгжөөгдэнэ.

Машина бүтээлгые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, арадай ажахын комплексно программануудые бэелүүлхэ, үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомадаар хангаха, неөсэнүүдые алмадаг технологинуудые байгуулха, хэрэглэхэ талаар эрдэм-шэнжэлэлгэнүүдые үргэнөөр хэһэн байгаа гэжэ СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэл соо саашадаа хэлэгдэнэ. Шэнэ түхэлэй техникэ, технологи болон материалнуудые зохёохо талаар һалбаринууд хоорондын эрдэм-техникын комплекснууд байгуулагдаа. Гол шухала шэглэлнүүдээр СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программые бэелүүлжэ захалба.

Хүдэлжэ байдаг предприятинуудые оньһон техникээр зэбсэгжүүлгын, шэнэдхэн һэльбэлгын хүдэлмэри үргэдхэгдэһэн байгаа. Гүрэнэй капитальна һомололгонуудһаа 12 миллиард шахуу түхэриг гэхэ гү, али нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхиһаа 22 процентээр ехэ мүнгэ зөөри энэ талаар гаргашалагдаба.

Үйлэдбэридэ оньһон техникэ тодхожо табилгые дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байгаа. Промышленностьда 4 мянга шахуу оньһожоруулагдамал поточно ба автомат лини тодхогдоо. 2 мянга гаран участок, цех болон үйлэдбэри үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулагдаһан автомадаар хангагдаһан, технологическа ажал хэрэгүүдые хүтэлбэрилгын 22 автомат түхеэрэлгэ байгуулагдаһан байгаа. 1500 шэнэ түхэлэй промышленна продукци гаргагдажа захалба.

Машина бүтээлгын комплексын предприятинуудта түрүү һайн түхэлэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые улам үргэнөөр үйлэдбэрилжэ эхилһэн байна. Алмалта, арьбалалта ехэтэй барилгын шэнэ техникэ үргэнөөр бүтээгдэнэ.

Гэбэшье түрүү һайн, ашаг үрэ ехэтэй продукци үйлэдбэрилхэ талаар гүрэнэй түсэбтэ даабаринууд бүхы хэмжээгээр дүүргэгдэбэгүй.

Ашаг үрэ ехэтэй конструкционно материалнуудые, химическэ продуктнуудые үйлэдбэрилэн гаргалга дээшэлүүлэгдээ. Нөөсэнүүдые алмадаг технологическа процессүүдые хэрэглэлгэ мүн лэ үргэдхэгдэһэн байха юм.

Алмалта, арьбалалта ехэтэй металлопродукцинуудые үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлһэнэй ашаар арадай ажахыда 1.2 миллион тонно металл алмагдаа. Зарим түхэлэй саарһые нимгэхэнээр гаргаһанай ашаар хахад миллионһоо дээшэ кубическа метр модоной түүхэй эдүүдые алмаха арга олгобо.

Гэхэтэй хамта зарим ашаг үрэ ехэтэй продукцинуудые үйлэдбэрилхэ даабаринууд дүүргэгдэбэгүй.

Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын предприятинууд СССР-эй Элшэ хүсэнэй программын даабаринуудые дүүргэхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэн байна.

Нефть олзоборилгые дээшэлүүлхэ, бүтээсэ ехэтэй оньһон техникэ нэбтэрүүлхэ, үрэмдэлгын хүдэлмэриие хурдадхаха, скважинануудые малталгын болзорые хороохо шэнэ аргануд үргэнөөр хэрэглэгдээ. Нэмэл аргаар нүүрһэ малталга хурдан түргэнөөр дээшэлүүлэгдэһэн, шэнэ түхэлэй түхеэрэлгэнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэһэн байна.

Агропромышленна комплексын һалбаринуудай материально-техническэ бааза хүгжөөгдэбэ. Газар тариалан болон мал ажал эрхилэлгын түрүү онол аргануд, гуримууд саашадаашье дэлгэрүүлэгдээ.

Поезднуудай хүдэлөөе түргэдхэхэ, станцинуудай болбосоруулгын арга шадабариие дээшэлүүлхэ зорилготойгоо түмэр замай транспорт дээрэ шэнэ техническэ хэрэгсэлнүүдые, технологинуудые байгуулха, нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа. Контейнернүүд болон пакедүүдээр ашаа зөөлгэ түмэр замай транспорт дээрэ—11, харин далайн транспорт дээрэ 9 процентээр ургаа. Зүгөөр элдэб янзын ашаа зөөлгын түрүү онол аргануд юрэнхы дээрээ хангалтагүй удаанаар хүгжөөгдэнэ.

Барилга дээрэ түрүү технологи болон хүдэлмэри эмхидхэлгын ашаг үрэ ехэтэй онол аргануд нэбтэрүүлэгдэһэн, тэрэниие саашадань индустрижүүлхэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байха юм.

Тиихэтээ хамта олохон министерствэнүүд эрдэм-техникэ хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэбэгүй. Машина бүтээлгын продукциие шэнэдхэлгын эршэ дэлисэ хангалтагүй байба.

[Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта].

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиин нээгдэхэ тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси 1986 оной июлиин 26-да үглөөнэй 10 часта КПСС-эй Буряадай обкомой Ехэ зал соо нээгдэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай анхаралда

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд июлиин 25-да үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 7 час хүрэтэр Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарта, 409-дэхи кабинет соо бүридхэлдэ абтаха.

Сессиин нээгдэхэ үдэр, 1986 оной июлиин 26-да, үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа КПСС-эй Буряадай обкомой Ехэ залай фойе соо бүридхэл хэгдэхэ.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ШЭНЭ ЭРИЛТЭНҮҮДТЭЙ ЗОХИЛДУУЛХА

КПСС-эй XXVII съезд ажалша коллективүүдэй болон партийна организацинуудай бэелүүлхэ социально-экономическа хүгжэлтын холын хараата гол шэглэлнүүдые, ажал хэрэгтээ шэнэ ёhоор хандаха зорилгонуудые тодорхойлоо гээшэ.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула манай совхозой партийна комитет түбхын түрүүндэ коммунист бухэниие партиин гэшүүнэй нэрэ зэргые арюун сэбэрээр, үнэн сэхээр сахидаг байхаар хүмүүжүүлхын тула оролдолго гаргажа байна. Коммунист бухэнэй зохёохы арга шадабариие, эдэбхиие хурдадхалгын хэрэгтэ зорюулха, энэ талаар кадрнуудай оруулха хубитые тодорхойлhон хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Тэдээн соо хүтэлбэрилэгшэдтэй болон мэргэжэлтэдтэй ябуулха хүдэлмэри горитой hуури эзэлнэ. Жэшээнь, бидэнэр зарим хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдөөнүүдые, комсомолшууд болон залуушуултай зүблөөнүүдые үнгэргэнэбди, дунда шатын тушаалтадай hуралсалые эмхидхэдэг болонхойбди. Партийна суглаанууд дээрэ арадай хинагшадай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай, бусад коммунистнуудай тоосоо шагнадаг, зүбшэн хэлсэдэг дүршэл хэрэглэгдэнэ.

Эндэ малшад-коммунистнууд Санжай Аюшеевич Билдуев, Еша Доржиевич Ангаев хоёрые парткомдо уряа hэмди. Малшадай коллективые хүтэлбэрилдэг эдэ хоёр нүхэдэй хүдэлмэридэ үзэгдэдэг дутуу дунданuудые элирхэйлhэн, тэдэниие усадхаха эрилтэ табигдаhан байгаа.

Эдэ нүхэднай өөhэдынгөө алдуунуудые ойлгоhон, хүдэлмэридэнь ушарhан дутагдалнуудые усадхажа шадаhан гэжэ тэмдэглэлтэй. Үнгэрhэн үбэлжэлгын үедэ нүхэр Билдуевэй даадаг бригада харууhалжа байhан малаа бүгэдыень шахуу бүрин бүтэнөөр ондо оруулжа шадаа. Мүн Туранай отделениин комсомолшуудтай хөөрэлдөөн болоо hэн. Комсомолой организациин хүдэлмэри яhала hайжараа гэжэ тэмдэглэхэ байнаб.

Инженерно-техническэ, зооветеринарна, агротехническэ мэргэжэлтэдэй hуралсал хамтын хэрэгтэ аша туhатайгаар нүлөөлнэ. Иимэ hуралсал кадрнуудай эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэдэнь туhа хүргэнэ бшуу. Коммунистнууд болон комсомолшуудай политическэ hуралсалай, коммунис ажалай ба тодорхой экономико шудалалгын hургуулинуудай, зооветеринарна болон агротехническэ кружогуудай хэшээлнүүд гэмгүйгөөр үнгэргэгдэжэ, совхозой үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ hайн жэшээтэй нүлөө үзүүлнэ гэжэ мэргэжэлтэд өөhэдөө тэмдэглэдэг юм. Жэшээлхэдэ, тодорхой экономико шудалалгын hуралсалда ябадаг совхозой ахамад мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд болон дунда шатын тушаалтад пропагандист, ажахын ахамад бухгалтер С-Д. Д. Дармаева хэшээлнүүдээ hонирхолтойгоор үнгэргэдэг, зааhан темэнүүдынь ойлгосотой байдаг гэлсэдэг. Мүнөө ажахымнай гол участогуудта зоосооной чековэ гурим нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Манай совхоз хадаа гол түлэб мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилдэг ажахы мүн. 3200 үхэртэй, 660 адуутай, 2600 хонидтойбди. КПСС-эй XXVII съездын баталhан ороной социально-экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд соо «Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгын найдамтай ургалтые хангаха»,— гэжэ заагдана. Тиимэ hэн тула бидэ энэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа хандуулнабди. Шахан таргалуулгын, hү haалиин, адуунай болон хонидой фермэнүүдые даагшадаар коммунистнууд томилогдонхой. Дунда-Талын hү haалиин фермэдэ, Ачункын үхэр шахан таргалуулалгын гүүртэ дээрэ, Моонгой хонишодой бригадада партийна бүлэг бии болгогдонхой. Тэндэхи коммунистнууд эрхим ажалаараа, жаяг заршам сахилгаараа бэшэндээ жэшээ харуулан хүдэлмэрилнэ.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр манай совхозой коллектив КПСС-эй Түнхэнэй райкомой болон райсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан түгта хүртөө hэн.

Энэ жэлдэ хонидой түл абалга урда жэлнүүдэйхидэ орходоо hураггүй hайнаар үнгэрөө. Совхозоймнай хоёр хонишод зуутанай зэргэдэ орожо шадаба. Хонишон И. С. Халхаев 100 эхэ хонин бүхэнhөө 104 хурьга, П. Д. Шагдуров зууhаа зуун хурьга абаад, нэгэшье гарзада оруулангүй түлжүүлhэн байна. Совхознай бүхы дээрээ 100 эхэ хонин бүхэнhөө 96 хурьга абанхай. Энэ хадаа район соо эгээл hайн дүн гэжэ тоологдоно гээшэ.

Хабарай сагай хүдэлмэри тон ехэ байгаа. Хабарай тарилгые дүүргэхэ, малайнгаа байрануудые сэбэрлэхэ, зуhаландаа нүүжэ, түбхинэн ажаhууха, ажаллаха, хонинoй нооhо хайшалха, үбhэ хуряалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэхэ мэтын хэхэ юумэнүүд хэды олон гээшэб! Хабарай тарилгада бидэ hайнаар бэлдээ hэмди. Коммунист Б. Л. Маншеевэй хүтэлбэри доро механизаторнууднай саг соонь, hайн шанартайгаар тарилгын техникые заhабарилаа hэн. Тэрэнэй ашаар тарилгын үедэ техникын эбдэрхэ ушар үзэгдөөгүй бшуу. Механизаторнуудай хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэhэнэй аша туhаар хабарай тарилга агротехническэ hайн, таарууболзор соо үнгэргэгдэhэн байна. Совхозой таряашад 850 гектар ороohoто, 558 гектар тэжээлэй ургамалнуудые таряа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи тон шухала, харюусалгатай хаhа хүрэжэ ерэбэ. Ниитын адууhа малые ерэхэ үбэлжэлгын үедэ тарган тобироор ондо оруулха, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриhөө, тэрэнэй шанарhаа яаха аргагүй дулдыдаха байна гэжэ бидэндэ мэдээжэ. Мүнөө манай ажахыда үбhэ бэлэдхэлгэ, силос болон сенаж даралга түлэг ябуулагдажа байна. Бүхы звенонууднай нарата үдэр бүхэниие дүүрэн хэрэглэжэ, муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр ажаллажа байна. Үбhэшэдэй юhэн звенонуудай зургааень коммунистнууд толгойлно. Звено бүхэндэ саг зуурын партийна бүлэгүүд байгуулагданхай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Коммунист бүхэн саг зуурын партиин даабаритайнууд. Энэ жэлдэ үбhэнэй шанарта онсо анхарал хандуулагдана. Тиимэhээ арадай хиналтын постнуудай хүдэлмэри эдэбхитэй коммунистнууд хүтэлбэрилнэ. Ногооной шэмэеэ алдаагүй байхада үбhэ хуряаха хүдэлмэриеэ дүүргэхэ эрилтэ үбhэшэдэй урда табигданхай.

Партком илангаяа социалис мүрысоо эмхидхэлгэдэ, сабшалан дээрэ хүдэлэгшэдые ажаhуудалай, соелой, худалдаа наймаанай болон медицинын талаар хангалгада анхарал ехээр хандуулна. Энэ талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай, харюусалгата нюурнууд тодорхойлогдонхой гээшэ. Энэ хэрэг бэелүүлгэдэ үбhэшэдэй коллективүүдтэ эмхидхэгдэhэн саг зуурын партийна, партийно-комсомольско бүлэгүүд эдэбхитэй хабаадалсана.

Июнь hарада КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум, СССР-эй Верховно Соведэй сесси болоhон байна. Пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр М. С. Горбачев партийна организацинуудай мүнөө үе сагта бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлhон байна. «Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай абаhан тогтоолые манай совхозой бүхы ажалшад халуунаар хүлеэн абажа, энэ ехэ хүдэлөөндэ хэм оролсохо байhанаа элирхэйлнэ. Ниитын энэ эдэбхи эрмэлзэлые хүсэндэнь хүргэхын тула ажахын партком али бүхы хэмжээнүүдые абаха, абажашье байна.

И. ТАРЯШИНОВА,
Туранай совхозой парткомой секретарь.
Түнхэнэй район.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ТҮГЭЛДЭР

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Ашаглалгада оруулагдаhан машина, түхеэрэлгэнүүдэй техническэ хэмжээн олохон ушарта дэлхэйн эрхим түйлалтанuудта харюусангүй. Хүнгэн промышленностьда, илангаяа оёдолой зүйлнүүдые гаргадаг, гутал оёдог предприятинуудта продукциин шанар мүртэй дээшэлүүлэгдээгүй байна.

Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, жэлэй түсэбэй ёhоор 4,3 процентын орондо промышленна продукци үйлэдбэрилгын митэ хэмжээнэй ургалта 5,6 процент болобо.

Продукци худалдаха хахад жэлэй түсэб 102 процент дүүргэгдээ. Нефтиин промышленностиин министерствэhээ гадна, бүхы союзна республиканууд, промышленна министерствэнүүд түсэбөө дүүргээ. Олонхи гол зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха даабаринууд үлүүлэгдээ.

Машина бүтээлгэ хурдан түргэноор хүгжөөгдэжэ байна. Нүүрhэнэй промышленностиин, хара металлургиин, ойн, модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарhанай промышленностиин зохал хэрэгүүд hайжаруулагдаа. Соёлой-ажаhуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалга дээшэлүүлэгдэбэ.

Промышленностьда ажалай бүтээсэ 5,2 процентээр ургаа. Энээнэй ашаар үйлэдбэриин ургалтын 93 процент абтаhан байха юм. Бүхы дээрээ промышленностьдо, олонхи министерствэнүүдтэ ажалай бүтээсын ургалта салин хүлhэнэй дундуур хэмжээнhээ дээшэ гараа. Промышленна продукциин өөрын үнэ сэнгые хямдаруулха, ашаг олзо ехээр абаха талаар түсэбтэ даабаринууд дүүргэгдээ. Гаргашанууд нэгэ процентээр доошолуулагдаа.

Металл отолдог станогуудые, кузнечно-прессэй машинануудые, промышленна роботнуудые, приборнуудые, автомат хэрэгсэлнүүдые, тоолон тодорхойлдог техникэ, нефтеаппаратуранууды, хүдөө ажахын машинануудые, экскаваторнуудые үйлэдбэрилхэ, булад хайлуулха, хабтайлгагдамал хара түмэр гаргаха, түмэрэй руда малтаха, ургамалнуудые хамгаалгын химическэ хэрэгсэлнүүдые, хэмэл дабирхай болон пластмассануудые, шинэнүүдые, барилгын модо, саарhа, хабсаргагдамал түмэрбетон үйлэдбэрилхэ, газ болон нүүрhэ олзоборилхо түсэб дүүргэгдэбэ.

Арадай хэрэглэмжын олохон эд бараа үйлэдбэрилхэ даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэhэн байна. Түсэбhөө гадуур 26 миллион дүрбэлжэн метр бүд, 10 миллион хэhэг дотор болон гадар хубсаhан нэхэгдээ, 3,6 миллион паар гутал оёгдоо, 17 мянган радио-түхеэрэлгэ, 28 мянган холодильник болон морозильник, 92 миллион түхэригэй мебель болон бусад продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Бүхыдөө промышленностьда хангалгые хараада абалгатайгаар продукци худалдалгын түсэб 98,9 процент дүүргэгдээ. Хэлсээнүүд болон нарядуудай номенклатурын талаар 3,8 миллиард түхэригэй продукци дутуугаар эльгээгдэлэн байна. Дүрбэдэхи промышленна предприяти бүхэн хэлсээнэй үндэhөөр продукцяар хангаха түсэбөө дүүргэжэ шадабагүй.

Агропромышленна комплекссын хүдэлмэридэ зарим тэды hайн хубилалтанууд түйлагдаа. Хүтэлбэрилгын зургаануудай ажал ябуулга, предприятинууд болон эмхинүүдэй хоорондохи экономическа харилсаа холбоон нарижуулагдан hайжаруулагдажа байна.

СССР-эй Госагропромой хүдөө ажахын предприятинууд хабарай тарилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргөө. 1986 ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилгын талмай 209,8 миллион гектарта хүргэгдэбэ. Ороohoто-бобово ургамалнуудай, хлопчатнигай, соягын, тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмайнууд үргэдхэгдөө. Уhалууриин ба хатаагдаhан газар дээрэ тарилга үргэдхэгдэhэн байха юм.

Олохон районуудта ороohoто ургамалнууд үргэн дэлисэтэйгээр хуряагдажа байна. Малай тэжээл бэлэдхэлгын эршэ дэлисэ дээшэлүүлэгдээ. Нёдондонойхиhоо ехэ тэжээл бэлэдхэгдээд байнхай. Тиихэдэ Азербайджанай, Молдавиин, Таджигай болон Армениин ССР-нүүдэй ажахынууд үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ бага тэжээл бэлэдхэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, байгша оной түрүүшын хахадта хүдөө ажахын предприятинуудта мяха, үндэгэ үйлэдбэрилгэ 7 процентээр, hү haалга 6 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлhэнэй ашаар гол түлэб энэ ургалта түйлагдаhан байна.

hү гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээгүй Узбегэй болон Эстониин ССР-нүүдэй ажахынуудhаа гадна, бүхы ороной, бүхы союзна республиканууд мал болон шубуудые, hү, үндэгэ гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэгээ.

Агропромышленна комплекссын эдеэ хоолой hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд эдеэ хоолон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар хараалагдаhан түсэбүүдээ гол түлэб бэелүүлhэн байха юм. Улаан болон хара архи, мүн архи нэрэлгын продукци үйлэдбэрилгые саашадань хорсогоо. Нёдондоной түрүүшын хахад жэлэйхитэй жэшэбэл, архи нэрэлгэ 35 процентээр хорооhдобо.

Гол түхэлэй оньhон техникэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр, тэжээлэй химическэ нэмэлтэнүүдээр хүдөө ажахые хангалгын түсэб дүүргэгдээ. Эдеэ хоолой hалбаринуудай предприятинуудые технологическа түхеэрэлгэнүүдээр хангалга дээшэлүүлэгдээ.

СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлгые хангаха арга олгодог hалбаринуудые хүгжөөхэ талаар 24,7 миллиард түхэригэй капитальна hомололгонууд хэгдэhэн байна.

Түрүүшын хахад жэлдэ транспортын хүдэлмэри hайжаруулагдаа.

Түмэр замай транспорт бүхы түхэлэй гол ашаа зөөхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэhэн байха юм.

1985 оной түрүүшын хахад жэлэй байдалтай жэшэхэдэ, ашаа зөөдэг составые хэрэглэлгэ hайжараа. Ашаа зөөлгэ дээрэ хүдэлжэ байhан хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ, ашаа зөөлгын бүхы ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар түйлагдаа.

Гэбэшье зарим түмэр харгынуудта ашаа зөөдэг составые хэрэглэлгэ муудаба. Зөөгдэжэ байhан ашаанай бүтэн байлга гүйсэд хангагданагүй. Предприятинуудта ошоhон харгынууд дээрэ вагонуудай хэмhээ үлүү саг соо байха ушарнууд олон дайралдана.

Далайн транспортда хилын саана тамаран ашаа зөөлгын түсэб үлүүлэгдэжэ, хэмжээниинь 7 процентээр ургаhан байна. Далайн портнуудта ашалга, буулгын хүдэлмэри хэхэ түсэб 9 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Пассажирнуудые зөөхэ, пассажирнуудай эрьесэ хангаха даабариие гол мүрэнэй транспорт дүүргэбэ. Гансал зарим зүйлэй ашаа зөөхэ талаар түсэб бэелүүлэгдэнгүй үлөө.

Автомобильна транспортаар пассажирнуудые зөөлгын хэмжээн 4 процентээр ургаа. Энээнэй хажуугаар автомобилиин бүтээсэ, таксомоторнуудай түрэгдэдэг ябаса доошолhон байна.

Нефть болон нефтепродуктнуудые дамжуулдаг транспорт нефть бүлэн дамжуулха даабариие дүүргэбэгүй. Мингазпромой газ дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүд товарна газ үгэхэ түсэбөө бэелүүлhэн байна.

Пассажирнуудые шэрэхэ, ашаа зөөлгын юрэнхы хэмжээнэй талаар, арадай ажахын hалбаринуудые авиацяар хангаха хүдэлмэриин талаар түсэбөө агаарай транспорт үлүүлэн дүүргэбэ.

Пассажирнуудые хангаха талаар бии байhан дутуу дунданууд транспортда удаанаар усадхагдана, поезднууд, самолёдууд болон автобусуудай ябалгын болзор хазагайруулагдана.

Хэлхээ холбооной предприятинууд олзо орошын талаар түсэбөө үлүүлбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадтай жэшэхэ болоо hаа, олзо орошонь 6 процентээр дээшэлээ.

Гүрэнэй капитальна hомололгонуудые хэрэглэн, гол фонднуудые ашаглалгада оруулалгын хэмжээн 45 миллиард түхэригтэ хүргэгдэhэн байна. 73 миллиард түхэригэй гүрэнэй капитальна hомололгонууд ашаглагдаа гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй энэл үеынхидэ орходоо 6,4 миллиард түхэригээр ехэ болобо.

Ороной үйлэдбэриин аппарадые шэнээр зэбсэгжүүлгэ хангаха зорилготой КПСС-эй XXVII съездын хараалhан инвестиционно политика бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилбэ. Машина бүтээлгые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаhан капитальна hомололгонууд нёдондоной энэл үеынхидэ орходоо 18 процентээр дээшэлжэ, 3,5 миллиард түхэригтэ хүргэгдөө.

Барилга-хабсаралгын организацинуудай хүсөөр хэгдэhэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн 7, ажалай бүтээсэ— 4,9 процентээр дээшэлhэн байна. Хүдэлмэриин хэмжээнэй, ажалай бүтээсын талаар түсэбөө дүүргэдэггүй организацинуудай тоо үсөөрбэ.

Барилгада горитой дутуу дунданууд бии гээд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Объектнүүдые барилгын болзор хэмhээ өөхэр унжагайруулагдана. Гол фонднуудые болон үйлэдбэриин зарим объектнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Нэгэ доро баригдажа байhан объектнүүдэй тоо горитой байhан зандаа. Барилгын министерствэнүүд ашаглалгада тушаагдаха объектнүүд дээрээ материально-техническэ нөөсэнүүдээ суглуулан хэрэглэхые оролдоогүй, энэ ушар тэдэниие ашаглалгада оруулалгын түсэбэй дүүргэдээгүй байhанай гол шалтагаан болоо.

КПСС-эй XXVII съездын хараалhан социальна хүгжэлтын болон арадай hуудал байдал hайжаруулгын программа экономикын ургалтада үндэhэлэн, энэ хахад жэл соо бэелүүлэгдэжэ эхилбэ.

Арад зоной олзо ололго дээшэлээ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hарын дунда зэргын салин 1935 оной

Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхоздо Вера Гавриловна Непогодьева (зураг дээрэ) механизатораар хүдэлдэг болоhоор гурбан жэл болобо. Залуу коммунистка ямаршье ажалда оролдосо ехэтэйгээр хандадаг, үндэр харюусалгаяа мэдэрдэг юм. Тэрэнэй хүдэлдэг звеногой гэшүүд мүнөө жэлдэ 1771 гектар сабшалангай үбhэ хуряаха түсэбтэй. Хура бороотой энэ зун тэжээлэй шанарта ехэ анхарал хандуулагдана. Тиихэдээ сабшагдаhан үбhэ hалхитуулан хатааха арга звеногойхид үргэнөөр хэрэглэнэ.

Е. НИКОЛАЕВАЙ фото.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

ЗАГАhАНАЙ АЖАХЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Загаhа олзоборилхо, загаhанай продукци үйлэдбэрилхэ талаар түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринууд болон социалис уялгануудые болзорhоонь урид дүүргэhэнэйнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-hээ

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Суворов Иван Андреевичые — Кабанскын загаhанай заводой загаhашадай бригадир.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Карпушин Владимир Ивановичые —Нижнеангарскын загаhанай заводой ахалагша мастер.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Евдокимов Григорий Сафроновичые —Сэлэнгын загаhа үсхэбэрилгын туршалгын заводой загаhашадай бригадир.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРhАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Гаськова Людмила Карповнае — Баргажанай-Адагай загаhанай комбинадай хүдэлмэришэн.

Стулев Петр Михайловичые — «Байкалрыбвод» управлениин загаhа хамгаалха талаар участково инспектор.

Федосеев Вениамин Михайловичые —«ВостсибрыбНИИпроект» институдай «Ихтиолог» судны капитан.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ГРОМЫКО.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
1986 оной июлиин 4.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

«ЛОКОМОТИВ» ГЭЖЭ hАЙН ДУРАНАЙ СПОРТИВНА БҮХЭСОЮЗНА БУЛГЭМЭЙ ОНСО ШАЛГАРhАН СПОРТСМЕНҮҮД БОЛОН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Физическэ культура хүгжөөхэ талаар амжалта түйлаhанайнь түлөө шагнаха:

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Мофтазулин Николай Мухарамовичые — «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин тоннельнэ 18-дахи отрядай спортивна комплексын директор. Тоннельный поселок, Буряадай АССР.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРhАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Сагиров Зуфар Вазыховичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын үйлэдбэриин гимнастикын талаар инструктор-методист, Северобайкальск хото. Буряадай АССР.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ГРОМЫКО.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1986 оной июлиин 7.

ВОИР-ай шангай лауреат

Авиационно заводой үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, түрүү технологи, онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, хүдэлмэриин шанар hайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ уралан нарижуулагшадай үүргэ нүлөөн ехэ.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын hүүлэй үеын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэлгэдэ тэдэнэр горитой анхарал хандуулдаг. Хүдэлмэридөө зохёохы ёhоор хандажа, экономическа аша үрэ ехэтэй уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй ашаар завод уралан нарижуулгын хүдэлмэриин талаар түсэбөө сүм дүүргэбэ. Электро-хабсаргагша А. А. Тугаринов түсэбэй дүүргэлтэдэ горитой хубитала оруулна. hүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада уралан нарижуулгын 32 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 23 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаhан байха юм. Мүн байгша оной эхинhээ уралан нарижуулгын 5 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Александр Андреевич Тугариновай зохёохы хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэгдэбэ. Ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай Бүхэсоюзна булгэмэй түбэй соведэй суглаан Москвада болоно, ороной эрхим уралан нарижуулагшадта ВОИР-ай шангай лауреадай дипломууд барюулагдаба. А. А. Тугаринов лауреадай нэрэ зэргэдэ мүн лэ хүртэбэ.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ТЭМСЭЛЭЭ ҮРГЭДХЭХЭ

Эндэ толилогдоhон тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, июль hарын түрүүшын хахадта олохон районуудта үнеэдэй hү шэмэ хараа бэйса доошолоо. Хэрбээ Прибайкалиин, Тарбагатайн районуудта энэ хугасаа соо hү haалиинь нэмэhэн hаань, Кабанскын, Яруунын, Захаминай, Хориин районуудта үнеэн бүхэнэй hү шэмэ хоног бүри 400—700 граммаар доошолоо. Энэ ямар ушарhааб гэбэл, нэгэдэхеэр зунай бэлшээриин үедэ сагаан эдеэ элбэгжүүлхээр эхин дээрэ дэлгэрүүлhэн социалис мүрысөөмнай мартагдажа, энээндэ ёhотой анхарал хандуулагдахаяа болишоо. Мүн олохон фермэнүүдтэ тэжээлэй цехүүд хүдэлгэгдэхээ болижо, hаамхай үнеэдтэ ногоон тэжээл нэмэлтэ болгон эдюулэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн нажарай сагта үнеэдээ гурба дахин hааха гуримда ороhон коллективүүд тон үсөөн байhаар.

Зуhаландаа зөөжэ гараhанhаа хойшо мүнөө хүрэтэр малайнгаа тэжээлэй цех хүдэлгэжэ, үнеэдтээ ногоон тэжээл таналгаряагүй эдюулдэг, мүн үнеэдээ үдэрэй гурба дахин hаадаг ажахынуудта hү hаалинь улам дээшэлнэ. Жэшээлбэл, Зэдын районой Булагай фермэдэ үдэр соо үнеэн бүриhөө 12—13 килограмм hүн абтана. Эндэ үнеэдэйнь ногоо элбэгтэй бэлшээридэ бэлшээгдэдэгшье hаань, талха таряанай зүйл шанаржуулагдан нэмэжэ үгтэнэ. Тиихэдэ мүнөө эндэ үнеэдынь болзорhоо урид шэргээгдэнэгүй гэхэ гү, али бүхы hүрэгэйнь 87 процентнь hаагдана гээшэ. Тиин гэhээ энэл районой Баруун Ториин hаалиин фермэдэ аяар 30 гаран үнеэдынь шэргээгдэнхэй. Эндэ үнеэн бүриhөө үдэр соо 5—6 килограмм hү абана.

Зунай бэлшээриин үедэ бага гаргашатайгаар ехэ продукци абаха гэбэл, июль—август hарануудта үнеэдэй hү шэмэ доошолуулхагүйе оролдохо зэргэтэйбди. Нэн түрүүлэн тэжээлэйнгээ цехүүдые дахяад хүдэлгэжэ, үнеэдтээ ногоон тэжээл эдюулхэ эрилтэ табигдана. Тиихэдэ зооветеринарна мэргэжэлтэд үнеэдэй шэргээгдэхэ болзорые наринаар хинан шалгажа, дутагдалыень дары усадхажа байха болоно.

hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ гээшэ малшадай зайлуулашагүй зорилго мүн. Үнгэрhэн июнь hарада Баунтын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хяагтын районуудта hүнэйнь тоhолиг 0,03 процентээр дээшэлүүлэгдээ, Тиин гэhээ энэ хугасаа соо Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Кабанскын, Тарбагатайн районуудта hүнэйнь тоhолиг 0,01—0,04 процент хүрэтэрөө доошолоо. Энээнhээ уламжалан республика доторнай 3000 шахуу тонно түсэбэй дүүргэлтэдэ оруулагдабагүй. hүүлэй дүнгүүдые зэргэсүүлэн харахада Хурамхаанай, Прибайкалиин, Сэлэнгын районуудай ажахынуудта тоhолиг багатай hүн үйлэдбэрилэгдэнэ. Эдэ районуудай колхоз, совхозуудта үнеэн бүхэнэй hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхээр тодорхой хүдэлмэри ябуулагданагүй. Мүн hүнэй шанар тодорхойлхо лабораторинуудынь хүдэлгэгдэнэгүй. Тиихэдэ hаалишадайнь салин түлбэри hүнэйнь тоhолигhоо сэхэ дулдыдадаггүй байгаа.

hүнэй тоhолигые нэмэхын хажуугаар сагаан эдеэ гүрэндэ ехээр тушааха гээшэ баhал шухала. Үнгэрhэн хугасаа соо Тарбагатайн, Түнхэнэй, Хойто-Байгалай, Ивалгын районуудай ажахынууд сагаан эдеэ үйлэдбэрилдэг предприятинуудта бүхыдөө hаагдаhан hүнэйнгөө 87—89 процентыень тушааhан байха юм. Зүгөөр Баргажанай, Баунтын, Яруунын, Ахын районуудта hаагдаhан hүнэйнь 24—28 процентнь доторой хэрэглэмжэдэ гаргашалагдана. Эдэ районуудай ажахынуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд фермэ бүхэндэ искусственна аргаар hү, уураг бэлдэжэ туганнуудтаа эдюулэнгүй, hаагдаhан hүые хэмhээ ехээр гаргашална. Мүн машиндагдаhан hүн муугаар хэрэглэгдэнэ.

hү hаали дээшэлүүлжэ, тоhолигыень нэмэхэ, мүн гүрэндэ ехээр худалдадаг болохо гээшэ мүнөөдэрэй зайлуулашагүй зорилго мүн.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА ХОНОГ БҮХЭНЭЙ hҮ hААЛИИН, АБТАhАН ПРОДУКЦИ ТУШААЛГЫН, МҮН hҮНЭЙ ТОhОЛИГОЙ ХЭР ЗЭРГЭ ДЭЭШЭЛЖЭ БАЙhАН ТУХАЙ МЭДЭЭН

Районууд	Үдэртэ үнеэн бүриhөө hааг даhаниинь (килограммаар)	Тушаагдаhаниинь (процентээр)	Тоhолигынь (процентээр)
Кабанскын	9,5	87	3,6
Сэлэнгын	9	82	3,56
Прибайкалиин	8,5	83	3,57
Яруунын	8,2	77	3,62
Мухар-Шэбэрэй	8,0	84	3,64
Хориин	7,8	82	3,69
Ивалгын	7,8	87	3,66
Зэдын	7,7	85	3,66
Загарайн	7,7	87	3,65
Баунтын	7,6	80	3,7
Бэшүүрэй	7,5	87	3,74
Баргажанай	7,3	77	3,68
Хяагтын	7,2	86	3,74
Түнхэнэй	7,0	89	4
Хурамхаанай	6,8	80	3,5
Хойто-Байгалай	6,7	86	3,99
Захаминай	6,7	85	3,6
Тарбагатайн	6,4	89	3,61
Хэжэнгын	6,2	81	3,69
Ахын	4,2	73	—
Республика бүхэндөө	7,6	87	3,65

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

ҮНДЭР НЭРЫЕНЬ ДЭЭРЭ ҮРГЭЖЭ...

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай дэргэдэ 1939 ондо бии болгогдоһон 8-дахи СПТУ Буряад оронойнгоо бусад училищинууд сооһоо эгээл үнинэй һургуулинуудай нэгэн юм. Энэ жэлдэ эндэ 330 гаран һурагшад һурана. Тус училищи дүүргэгшэд мяха-консервын комбинадта, Улаан-Үдын үйлэдбэриин кондитерскэ нэгэдэлэй, «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй предприятинуудта ажалдахаар эльгээгдэдэг.

Мяха буйлуулан шанаржуулжа, элдэб олон эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилжэ гаргахада олон мэргэжэл хэрэгтэй байдаг. Тиимэһээ дурсагдагша училищида олон ондоо мэргэжэлтэй ерээдүйн хүдэлмэришэдые һурган бэлдэнэ. Жэшээлбэл, эндэ һурахаяа ерэһэн хүбүүд, басагад мал үүсэлхэ, мяха һанһаа шулаха, гэдэһэ доторыень илгаха, колбаса шудхаха гадар хальһа бэлдэхэ, колбасагай зүйлнүүдэй хэб бүтээхэ, мүн шубуунай мяха буйлуулан бэлдэхэ мэргэжэл шудална.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус һургуулиин һурагшад болон багшанарай коллективүүд партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула социалис мүрысөөндэ оролсонхой, арга шадабаряа туршалсана. Илангаяа багшанарай, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй коллектив дунда болон тусхай мэргэжэлэй һургуулинуудай реформын гол шэглэлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, Эдеэ хоолой программа дүүргэхэ талаар горитойхон хубитаяа оруулалсана.

Тус училищида һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ бүхы гурбан курсын һурагшад тусхай программынгаа ёһоор үйлэдбэриин һуралсалай хэшээлнүүдые комбинадай цех, заводуудта үнгэргэдэг заншалтай. Тиихэдэ III курсын һурагшад дипломойнгоо урда тээхи практикаяа комбинадай али нэгэ цехтэ үнгэргэнэ.

Дурсагдагша һургуулида өөдолой үйлэдбэриһөө бэшэ һуралсалай бусад мастерскойнууд үгы юм. Тиимэһээ училищида һурагшад үйлэдбэриингөө һуралсалай хэшээлнүүдые «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй предприятинуудта, мяха-консервын комбинадай цехүүд соо, мүн Улаан-Үдын кондитерскэ фабрикада гэхэ гү, али үйлэдбэритэй сэхэ холбоотойгоор үнгэргэдэг заншалтай. Дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэдэй хажууда ерээдүйнгөө мэргэжэлээр хүдэлмэрилхэдөө, хүбүүд, басагад шэлэһэн мэргэжэлдээ дурлахаһаа гадна бүхы нюусануудтайнь танилсана.

— Нэгэдэхи курсын һурагшадай үйлэдбэриин һуралсалай хэшээлнүүд предприятиин цех соо үнгэргэгдэхэдөө һайн байдаг. Хүбүүд, басагад түрүүшынгээ хэшээлһээ ажалша коллективтэй, һурган хүмүүжүүлэгшэдтэйгээ, мүн цех бүхэнэй хүдэлмэриин түсэбтэй, тэрэнэй дүүргэлтэтэй танилсажа, бүхы комбинат соохи эршэтэ ажалай амта танихадаа, харюусалгатай боложо, гурим журамынь һайжарна. Богонёор хэлэхэдэ, һурагша бүхэн эндэһээ ёһотой һайн мэргэжэлтэн болохо гэжэ һурагшадай үйлэдбэриин һуралсалай талаар директорэй орлогшо Р. О. Упханова хөөрэнэ.

Училищида үнинэй ажалладаг үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд, дүршэлтэй хүмүүжүүлэгшэд СССР-эй техническэ тусхай мэргэжэлэй һургуулиин отличник, I категориин мастер Т. Н. Климентьева, РСФСР-эй техническэ тусхай мэргэжэлэй һургуулиин отличник П. П. Трофимова, Г. Н. Бабкина болон бусад һурагшадта ерээдүйн мэргэжэлэйнь бүхы нюусануудые дэлгэрэнгыгээр, ойлгосотойгоор тайлбарилжа үгэдэг байха юм.

— Минии даажа абаһан 24-дэхи бүлэгэй һурагшад колбаса шудхаха гадар хальһа бэлдэхэ, мүн колбасагай зүйлнүүдэй хэб бүтээхэ мэргэжэлээ һонирхон шудалдаг. Бүлэгэймнай хүбүүд, басагадай 90 гаран процентнь һурагшын нормые жэншэдгүй дүүргэдэг байха юм. Үйлэдбэри дээрэ үнгэргэгдэһэн хэшээлэй үедэ һурагша бүхэндэ тусгаар даабари үгтэдэг. Эндэ хүн бүхэн мяха буйлуулан шанаржуулха мэргэжэл шудална. Ажалай үдэрэй эсэстэ һурагшадай хэйһэн хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдожо булташа дуулгагдадаг. Бидэ эндэ гэзэгэн продукциин хэмжээе гаргахаар һанадаггүйбди. Хэрбээ голодоной таргагдаба, тэрэ дороо зүбшэн хэлсэжэ, дутагдальнь элирүүлэгдэдэг. Багша, үйлэдбэриин һуралсалай мастер бүхэн мяха буйлуулан шанаржуулха тухай хөөрэжэ ойлгуулхаһаа гадна, һурагшадтаа бодото дээрэнь харуулдаг гээшэ. Тобшолон хэлэбэл, бидэ һурагшадаа гансашье мастер шэнгеэр бэшэ, мүн эхэ шэнгеэр, хүн бүхэнтэйнь энэрхы зохидоор хөөрэлдэжэ мэргэжэл шудалуулнабди, — гэжэ үйлэдбэриин һуралсалай мастер П. П. Трофимова хэлээ һэн.

III курсын һурагшадай дипломой урда тээхи үйлэдбэриин практика мал үүсэлдэг, мүн колбаса үйлэдбэрилдэг цехүүдтэ үнгэргэгдэдэг юм. Энээн тухай үйлэдбэриин һуралсалай мастер Т. Н. Климентьева ингэжэ хөөрэнэ:

— Минии даажа абаһан 35-дахи бүлэгэй һурагшад мяха буйлуулан шанаржуулхаһаа гадна, гэдэһэ доторой мяхаар элдэб зүйлэй эдеэ хоол үйлэдбэрилхэ мэргэжэл шудалдаг. Хэшээлнай гол түлэб колбаса гаргадаг цехтэ үнгэргэгдэнэ. Һурагшаднай дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдтэй хамта ажаллажа, зүбшэл заабаринидь хадуун абана. Тиихэдэ колбаса шудхаха нэгэ шприцтэй, шудхагдаһан колбаса багсалжа уяха столтойбди. Эндэ һурагшадтаа хэхэ ажалынь харуулжа үгэнэбди. Практикынгаа эсэстэ һурагшад тусхай комиссиин урда мэргэжэлээрээ шалгалта барижа, хүдэлмэриин разрядтай болодог юм. Заримдаа манай һурагшад заводуудай цех бүхэндэ ошожо гансашье туһаламжа үзүүлдэг бэшэ, мүн хоорондоо харилсаатай мэргэжэл шудална, — гээд дэлгэрэнгыгээр тайлбарилаа бэлэй.

Дурсагдагша һургуулида оролдосотойгоор ажаллажа, шанар һайнтай продукци гаргадаг бэрхэ һурагшад олон. Жэшээлбэл, Л. Лаптева, Н. Задворова, М. Шоболова, Т. Афанасьева, О. Нестерова, В. Петушкинова болон бусад даалгагдаһан нормоёо жэншэдгүй дүүргэжэ шалгардаг юм.

Тус училищида һурагшад нэгэдэхи курсһаа һургуулияа дүүргэтэрээ нэгэл һурган хүмүүжүүлэгшэтэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй хамта ажалладаг гуримтай. Үйлэдбэриин түрүүшүүл һурагшадые дүй дүршэл, арга шадабаридаа һургахаһаа гадна, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлнэ. Мяха-консервын комбинадта ажалладаг үйлэдбэриин түрүүшүүл — һурагшадаймнай һурган хүмүүжүүлэгшэд А. Скрицкая, К. Иванчикова, В. Шумкова болон бусад коллективүүд соо гоо магтаалтай болонхой.

Адууһа малай эгээл олоор үүсэлэгдэжэ үедэ гэхэ гү, али июлиин эхиндэ 20 болотор училищиин табан бүлэгэй 120 шахуу һурагшад үйлэдбэриингээ практика гарадаг. Харюусалгатай энэ хаһада бүхэн бүтээсэлээрээ ажалынгаа оролдоно.

Наймадахи СПТУ-гай һурагшад һаяхан комсомолойнгоо организациин үүсхэлээр субботник үнгэргэжэ, ажалдажа олоһон мүнгэеэ Чернобылиин хохидолдо орогшодто туһаламжа болгон эльгээгээ.

Училищиин арбан бүлэгэй хүбүүд, басагад шубуу үүсэлхэ, мүн бусад цехүүдтэ ажаллаа. Хоёрдохи курсын һурагшад ажалай гурбан үдэрэй туршада хүдэлмэрилөө. Бусадынь нэгэ үлэрэй туршада ажаллаа. Ингэжэ олоһон мүнгэнийнь 904-дэхи счёдто, эб найрамдалай болон городой Пионернүүдэй байшан бариха барилгын жасада эльгээгдээ, — гэжэ комсомолой комитедэй секретарь Л. А. Кузьмина хөөрэнэ.

Училищиин директор Л. Д. Артемьевагай мэдүүлһэнэй ёһоор, һурагшад мэргэжэл шудалжа, ажабайдалайнгаа ерээдүйн харгыда гарахаһаа урид ажалда дуратайгаар, ёһотойл совет хүнэй һайхан заншалаар хүмүүжүүлэгдэнэ. Тус һургуули түгэсхэһэн хүбүүд, басагад мэргэжэлээрээ хаанашье ажаллахадаа магтаал солодо хүртэжэ, хүдэр балсанта хүдэлмэришэнэй нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябана.

Э. УПХАНОВА,
манай штатнабэшэ корр.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПХЕНЬЯН. Цемент болбол КНДР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин гол продукцинь мүн. Пхеньянда дүтэ шадар баригдажа байһан Санвонско цементын завод тэрэниие бүри ехээр үйлэдбэрилхэ арга олгохо байна.

Эндэхи избёосхын, шабарай болон элһэнэй баян нөөсэнүүд нютагай эрхим шанартай түүхэй эдүүдые бага гаргашатайгаар хэрэглэхэ үргэн арга боломжонуудые нээнэ. Бухы юумэн техникэһээл дулдыдадаг. Шэнэ заводой булюу таланьюун байхаб гэбэл, бухы хүдэлмэри автомадай туһаламжаар дүүргэгдэдэг байха. Заводой гол корпусой барилга дүүргэгдэжэ байнхай, түмэр харгы татагдаа. Нэгэн доро элшэ хүсэнэй түхеэрэлгэнүүд баригдана, 1000 байратай гэрнүүд, соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын объектнүүд бодоо.

Республика дотор цемент улам ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ. Шэнэ завод болбол Мадонинско цементын завод, Сынхо, Хэджу, Комусане, Чхоннэ гэһэн индустриальна түбүүдэй предприятинуудтал адли томо заводуудай нэгэниинь болохо юм. КНДР-тэ үйлэдбэрилэгдэдэг барилгын үнэтэй сэнтэй материал ороной дотоодын хэрэглэмжэдэ эльгээгдэдэг, мүн гадаадын оронуудта, тэрэ тоодо Советскэ Союзда худалдаанда гаргагдадаг юм.

ПРАГА. Шэнэ табан жэлдэ Чехословакиин металлургическа болон машина бүтээлгын промышленностиин ажалшадай социальна хэрэглэмжэдэ 16 миллиард крон һомологдохо байна. Энэнь үнгэрһэн табан жэлэйхиһээ 22,5 процентээр ехэ.

Үйлэдбэри дээрэ ажалай эрхэ байдал һайжаруулхын, заводой шэнэ столовонуудые, амаралтын байшангуудые, хүүгэдэй саад болон яслинуудые барихын тулада энэ мүнгэ зөөриин нилээд ехэ хубинь зорюулагдаха.

Ажал хамгаалха талаар бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудай эсэстэ үйлэдбэри дээрэ гэнэ усал болохо ябадал горитойгоор хороһон, металлургнуудай болон машина бүтээгшэдэй медицинскэ хангалга һайжарһан байна. Мүнөө үедэ промышленностиин энэ һалбарида хүдэлдэг 485 хүндэ нэгэ врач хүртэнэ.

(ТАСС).

НЮТАГТАА ҮЛЭХЭНЬ

Байгша ондо Ородой-Адагай дунда һургуули дүүргэһэн 14 хүбүүд, басагад түрэл ажахыдаа үлэхэ гэжэ шиидээд, «50 лет Октября» совхозой дирекцидэ энээн тухай мэдүүлһэн байна. Тиигэжэ тэдэнэй хоёрынь һаалишанаар, бусадынь хонишоноор ажаллаха болобо.

Зориг, хүсэн түгэс эдэ залуушуулай ажалай газарнуудые түхеэрхэ үедэ совхозынь түлбэригүй путевкоор Литвагай республикаар аяншалхыень тэдэниие эльгээбэ. Хори гаран хоногой туршада холын нютагтай танилсаад бусахадань, Мүнгэд гэжэ газарта байрын гэр, улаан булан баригдажа, бэлэн болоод байха. Тиигэжэ тэдэнэр августын 1-һээ ажалайнгаа намтарые эхилхэнь гээшэ.

Харин эдэ үдэрнүүдтэ Дашима Базаржапова, Володя Ханхабаев болон бусад Прибалтикын республикада амаржа байнхай.

В. БАДАРАЕВА.
Хэжэнгын район.

Номой тал

ҺОНИРХОЛТОЙ, ТУҺАТАЙ

Хүн зониие түхэреэн жэлэй туршада һайн шанартай овощ, хартаабхаар таһалгаряагүй хангаха эрилтэ партиимнай XXVII съезд дээрэ табигдаа гээшэ. Тиин мүнөө худалдаа наймаанай болон бэлэдхэлэй эмхинүүд колхоз, совхозуудай тушааһан огородой эдеэ һайнаар, гутаангүй хадагалха склад, тусхай байрануудые шэнээр барижа ашаглана. Зүгөөр овощ, хартаабха үни удаан болзорто хадагалхада заабол гутажа, 20—25 процентнь хаягдадаг байха юм. Тэрэшэлэн огородой эдеэнэй зарим хубинь үбшэ хабшанда нэрбэгдэһэн, бисарһан, дээрэһээ үбэлэй хадагаламжада удаан байхадаа үжэжэ гутадаг. Мүнөө үедэ овощ, хартаабха гутаангүй үни удаан хадагалха онол аргануудые элирүүлхэ талаар эрдэмтэд ажаллана.

Москвагай «Колос» хэблэлээр барлагдажа гараһан «Хранение плодоовощной продукции, картофеля» гэжэ ном соо огородой эдеэ хадагалха талаар түрүү дүй дүршэл, ороноймнай эрдэмэй түйлалтанууд дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнхэй. Овощ, хартаабха тусгаар газ хэрэглэжэ хадагалха, полимерно материалнуудые үргэнөөр хэрэглэхэ, түрүү технологиин саашанхи хүгжэлтэ тухай эндэ һонирхолтойгоор хөөрэгдэнэ. Огородой эдеэ хадагалха склад, байрануудаа нарижуулан һайжаруулха, оньһожоруулха түхеэрэлгэнүүд тухай тодорхойгоор бэшэгдэнхэй.

...

В. С. Дьяченкын бэшэһэн «Болезни и вредитель овощей и картофеля при хранении» гэжэ ном соо овощ, хартаабха хуряажа хадагалха саг болзор тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнхэй. Москвагай «Агропромиздат» хэблэлээр барлагдаһан тус номдо овощ, хартаабхын ходо ушардаг үбшэн, мүн тэрэниие усадхаха онол арганууд тодорхойгоор бэшэгдэнхэй. Энэ ном овощ ургуулдаг ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ зорюулагданхай.

Москвагай «Колос» хэблэлээр толилогдоһон «Хранение картофеля в ГДР» гэһэн ном соогоо авторнууд В. А. Беликова, В. И. Луганский гэгшэд малтагдаһан хартаабха саашадаа хадагалха ба эдлэхэ, үрэһэ хүрэнгэдэ хааха промышленна технологи тухайнь һонирхомоор бэшээ.

ГДР-тэ хартаабха илгажа сэбэрлэхэ, хадагалха талаар оньһожоруулагдамал томо комплекснууд баригдадаг гээшэ. Зүгөөр эндэ жэл бүхэндэ бүхы технологинь нарижуулан һайжаруулагдажа, үндэһөөрөө хубилгагдажа байдаг заншалтай. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ энэ орондо шэнэ түхэлэй инженернэ болон технологическа түхеэрэлгэтэй юрын байра, комплекснууд түргэн болзорто баригдажа ашаглалгада үгтэнэ. Эндэ бүхы шахуу хартаабхань искусственна ергаар тааруулагдадаг микроклимадтай байрада хадагалагдана. Мүн энэ хартаабхын ехэнхи хубинь хальһанһаа сэбэрлэгдээд наймаанда эльгээгдэдэг байха юм.

Энэ ном соо бар хүсөөр хэгдэдэг хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулха машинанууд тухай мэдээн, оньһожоруулгые саашадань нарижуулан һайжаруулха заабаринууд үгтэнхэй. ГДР-эй түрүү түйлалтанууд болон дүй дүршэл, онол арга илангаяа овощ, хартаабха бэлэдхэжэ хадагалдаг эмхинүүдэй мэргэжэлтэдые һонирхуулмаар юм. Түрүү дүй дүршэлыень, онол аргануудыень өөрынгөө эрхэ байдалда тааруулан зохёожо хэрэглэбэл, ажахы, эмхинүүд болон үрэжэмэсэй, овощой баазануудай коллективүүд хуряаһан овощ, хартаабхаяа гутаангүй хадагалха, хүн зониие огородой эдеэгээр таһалгаряагүй хангаха байна ха юм.

Поли дээрэ таригдаһан овощ оньһон аргаар хуряажа абаха тухай Н. Ф. Диденко «Машины для уборки овощей» гэжэ ном соогоо дэлгэрэнгыгээр зураглана. Москвагай «Машиностроение» хэблэлдэ бэлдэгдэжэ барлагдаһан энэ номдо капуста, помидор, морхооб болон огородой бусад ургамалнуудые хуряажа абаха оньһон түхеэрэлгэнүүдэй технологическа заабаринууд тодорхойгоор үгтэнхэй. Овощ хуряажа абаха машинануудые бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхэ дүй дүршэл эндэ согсологдоо. Тиимэһээ тус ном хүдөө ажахын машинануудые ашагладаг инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ һонирхолтой байха.

Дээрэ дурсагдаһан шэнэ номууд гүрэнэй республиканска М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекын номой жасада бии.

В. ОЧИРОВА,
республиканска М. Горькиин нэрэмжэтэ научна библиотекын хүдөө ажахын литературануудай таһагай ахалагша библиотекарь.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ БА ҺУРАЛСАЛ

ЭЛИГ, АЖАЛ, ХҮСЭЛ ЗОРИГ

Москвагай университедэй дэргэдэхи физико-математикын интернат-һургуулиин бэлигтэй бэрхэ эдиршүүлтэй уулзаха болоходоо, конспектһээ хэзээдэшье һаладаггүй, формулонуудаа ходол сээжэлдэжэ һуудаг, ташараһгүйхэн бэетэй ухибүүдые харахаб гэжэ һанаа бэлэйб. Гэхэ зуура һургуулиин байшангай дэргэдэ ерэхэдээ забһарлалгынгаа үедэ һанаа амархан футбол наадажа, гүйлдэжэ ябаһан, улаахан хасартай багашуултай ушаржа, гайхахы ехээр гайхабаб.

Арбан минутын үнгэрхэлэ ор амяа дараһан үнөөхи «футболистнууд» ээлжээтэ хэшээл дэ ороод һууба. Хорёод жэлэй саана энэл һургуули дүүргэһэн, мүнөө физико-математикын эрдэмэй кандидат, һурагшадтаа хүндэтэй болоһон, 35 наһатай Владимир Дубровский эндэ багшална...

түрүүшээр бии болгогдоо һэн. Іезд иимэ гурим мүнөөшье бии. Гэхэ зуура, имагтал томо городуудта, мэргэжэл түгэс багшанартай, мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ харюусама һайнаар ном заадаг газарнуудтал, иимэ һургуулинууд байгуулагдажа болоно. Тиихэдэ ондоо тээхи үхибүүдые яаха болоноб? Тэдэнэй дунда бэлигтэй бэрхэ үхибүүд үсөөн аал?

Тингэжэл ороной түрүү бэрхэ эрдэмтэд, илангаяа мүнөө үсын элитэ ехэ математик академик Андрей Николаевич Колмогоров томо университедүүдэй дэргэдэ физико-математикын интернатуудые эмхидхэхэ гэһэн бодол түрүүлээ бэлэй. Ороной эгээл холын газар нютагуудай бэлигтэй һүбэлгэн үхибүүд олон шататай конкурс дабан шэлэгдэжэл, иимэ һургуулида абтаха ёһотой байгаа. Тиимэ һүбэлгэн бэрхэ нэгэшье үхибүү анхаралһаа алдахагүйн тула Советскэ Союзай бүхы газар нютагууд тусгаар «хинамжын зононуудта» хубаагдана. «Шефтээ» дааһан университет тэдээн бүхэнһөө шадамар бэрхэ залуушуулые шэлэн абажа эхилбэ. Тэрэнэй эсэстэ 1963 ондо дүрбэн университет — Москвагай, Ленинградай, Новосибирскын, Киевэй университедүүд — түрүүшынгээ хүмүүжэмэлнүүдые интернат һургуулинуудтаа (ФМШ-дэ) абаха аргатай болоһон юм. Мүнөө үедэ тиимэ арбан интернат бии.

МЭРГЭЖҮҮЛЭГДЭҺЭН ҺУРГУУЛИДА ЯАЖА АБТАХАБ?

Газар дайдын талаар болоходоо Россин Федерациин Европо хуби, Белорусси Москвагай университедтэ хүртэһэн байна.

Жэл бүхэндэ МГУ-гай олон арбаад багшанар областной түбүүдтэ ошодог юм. Нютаг нютагай һургуулиин олимпиадануудта илаһан үхибүүд мүн лэ тэндэ ерэнэ. Хүмүүжэмэлнүүд гурбан дүхэригтэ шэлэгдэнэ. Түрүүшын дүхэригтэ — бэшэлгээр шалгалта үбэлэй амаралтын үдэрнүүдтэ — январиин түрүүшын арбан үдэртэ — үнгэргэгдэнэ. Өөрынгөө һургуулиин математикын гү, али физикын багшын зууршалгатай болоһон үхибүүд түрүүшын дүхэригтэ шалгалта гарана. Бэшэмэлээр һайнаар шалгалта гарагшад хоёрдохи дүхэригтэ орожо, апрель—май соо сээжээр шалгалта барина.

Хоёрдохи дүхэригэй шалгалта һайнаар дабагшад Москвагай, Ленинградай, Киевэй, Ереванай, Тбилисиин зунай һургуули гэдэгтэ уригдана. Үхибүүд эндэ ерэхэдээ, һарын туршада амарна, тусхай программын ёһоор һурана. Һурагшын хэды шэнээн эрдэмтэйе бэшэ, тэрэнэй ухаамгайе, һүбэлгэн бэрхые элирүүлхэ зорилгоор тиимэ программа зохёогдоно.

Үхибүүнэй элүүр энхые, ойлгосые хараада абан шэлэдэг юм. Яахадааб гэхэдэ, ФМШ-дэ хоёр жэлэй туршада (9-дэхи, 10-дахи классууд) юрын һургуулиинхида орходоо математика ба юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулида үзэгдэдэг бусад бүхы дисциплинэнүүдээр хоёр дахин ехэ хэмжээнэй программа шудалха болоно.

Тингэжэ зунай һургуули хадаа эрхимүүд сооһоо эрхимүүдые, эгээл бэлигтэйшүүлые шэлэжэ абаха арга болгоно. Тэдэнэр лэ ФМШ-гэй хүмүүжэмэлнүүд болоно гээшэ.

Жэшээнь, мүнөө оронойнгоо эгээл элдэб нютагуудһаа ерэһэн оюун бэлигтэй 320 һурагшад Москвагай интернадта һуралсана. Һуралсалай түлөө түлбэри түлэгдэдэггүй. Харин интернадта байлгагдаһанайнь түлөө түрэлхидэйнь сапин хүлһэнэй жэшээгээр түлбэри абтадаг. Эгээл ехэ түлбэринь һарадаа 38 түхэриг болоно. Тэрээнһээ доошоо 24, 18, 12 түхэриг түлэгдэнэ. Зарим үхибүүд түлбэриһөө огто сүлөөлэгдэнхэй.

ФМШ-дэхи һуралсал дээдэ һургуулиинхидал адли байдаг: лекционно-семинарска гурим, жэлынь хоёр семестртэ хубаарна, семестр бүриин һүүлээр зачет үгтэнэ, шалгалта барина. ФМШ-гэй багшанар ехэнхидээ тэрэниие дүүргэһэн хүнүүд — эрдэм шэнжэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг заншалтай.

БЭЛИГТЭЙШҮҮЛ СООҺОО БЭЛИГТЭЙШҮҮЛ

Эгээл ехэ бэлигтэйшүүлэй дунда бүри ехэ бэлигтэйшүүл байдаг ха юм. Хэды һара соо һуралсаһанай һүүлээр «хэниинь хэн гээшэб» гэжэ элирдэг гээд багшанар тодорхойлно. Класс бүхэндэ (эндэ 12 һурагшад) заатагүй 1—2 һурагшад тодордог. Математигуудай хэлсэдэгэй ёһоор, тэдэ үхибүүд өөһэдынгөө нүхэдһөө «нэгэ толгой» дээгүүр байдаг.

Сасуутанайнь дураа гутахагүйнь тула багшанарынь тэдэниие «эрдэм наукын түлөө харюусагшад» гээшэт гэжэ нэрлэнэ. Эдэнэр лэ НОУ-гай — һурагшадай научна бүлгэмэй — голынь болоно ха юм даа. Энэл бүлгэм иимэ һургуулинуудай дунда өөрынгөө шарай, шанарые харуулдаг байна.

ҺУРГУУЛИ ДҮҮРГЭГДЭБЭ, СААШАДАА ЯАХА БОЛОНОБ?

МГУ-гай дэргэдэ ФМШ-гэй хүдэлһэн 23 жэлэй туршада тэрэниие хэдэн мянган эдир залуу хүбүүд, басагад дүүргэжэ гараһан байна. Энэ һургуули дүүргэгшэд ехэнхидээ Москвагай университедэй механико-математикын, физическэ гү, али тоолон тодорхойлхо математикын ба кибернетикын факультедүүдтэ һурахаяа ороно. Зариманиинь Москвагай физико-техническэ гү, али инженерно-физическэ институдуудые шэлэнэ, тиигэбэ ябабашье ФМШ-гэй хүмүүжэмэлнүүдэй 97 процентнһээ олонхинь һуралсал дээдэ һургуулинуудта үргэлжэлүүлнэ. Энэ һургуули дүүргэгшэдэй дундаһаа, мүнөөдэрэй байдалаар, эрдэмэй арбан табан доктор, 300 гаран кандидат, янза бүриин конкурснуудай, шэнгүүдай лауреадууд бии.

...Биологическа, химическэ, гуманитарна мэргэжэмэл һургуулинуудтахи, искусствын һургуули гэдэгүүдтэхи һуралсал мүн лэ имэрхүү гуримаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Валерия ПРУТ.
(АПН).

ХИЛЫН САНАҺАА · ТАСС · АПН ·

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

АДЕН. КПСС-эй Централна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. В. Капитонов түрүүтэй КПСС-эй делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр Йеменэй Арадай Демократическа Республикада ерээд байна. ЙСП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Али Салем Аль-Бейд түрүүтэй Йеменэй Социалис партиин делегациин болон КПСС-эй делегациин хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ эхилбэ. Хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр партиин ба гүрэнэй хоорондохи харилсаанай, мүн уласхоорондын байдалай, тусхайлбал, араб оронуудтахи байдалай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ захалһан байна.

АЖАЛ ХЭРЭГТЭЙНЬ ТАНИЛСАНА

УЛААН-БААТАР. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх оронойнгоо зарим госхозуудта, хүдөө ажахын кооперативуудта хүрэжэ, МНРП-гэй XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар үйлэдбэриин коллективүүдэй ажал ябуулгатай, хүдөө ажахын хүдэлмэриин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһантай танилсаба. Хүдөө ажахын предприятинуудай ажалшадтай, нютагай партийна болон гүрэнэй зургаануудай түлөөлэгшэдтэй хани халуунаар хөөрэлдэһэн байгаа. Үйлэдбэриин бригадануудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, газар таряалан болон мал ажал дээрэ түрүү һайн технологи нэбтэрүүлхэ, хүдөөгэй ажалшадай ажаллаха арга боломжые, һуудал байдалые һайжаруулха шухала гэжэ онсо анхаралаа хандуулба.

Ж. Батмунх малай тэжээл үйлэдбэрилдэг «Сансар» гэжэ ажахын түб буусада хүрэһэн байгаа. Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар тус ажахын үйлэдбэриин ба социально-ажаһуудалай объектнүүд баригдаа һэн. Комплексын зарим объектнүүдые ашаглалгада тушаахаар бэлэн болоһон тухай элидхэһэн совет барилгашадай хүдэлмэридэ Монголой хүтэлбэрилэгшэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ.

МНРП-гэй XIX съездын шиидхэбэринүүдые, тусхай зорилготой эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхэ, орон доторхи бүхы ажал хэрэгүүдые хурдадхаха гээшэ Монголой коммунистнуудай, бүхы ажалшадай гол зорилго болоно гэжэ Ж. Батмунх Үбэр-Хангайн аймагай ажалшадай урда үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. КПСС-эй XXVII съездын топ шухала шиидхэбэринүүдые шэнжэлэн шудалха, Советскэ Союзай түрүү дүй дүршэлые хэрэглэхэ гээшэ бидэнэртэ ехэ удха шанартай байна гэжэ МНР-эй хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ НЭГЭДЭЛЭЙ СЪЕЗД

ТОКИО. Японидо нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй фронтые бүридүүлхэ, ажалшадай ашатуһада зүрюу харшаар засагаархидай, ехэ капиталай хэһэн добтолгодо эсэргүүгээр тэмсэхэ, эб найрамдалые хамгаалхын түлөө ябуулгануудаа эдэбхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые усадхаха гээшэ Японой профсоюзуудай генеральна соведэй (СОХИО) ажал ябуулгын гол шэглэлнүүд болоно. Эндэ хүдэлмэрээ дүүргэһэн хуралдаанай делегадууд саашанхи ажал ябуулгынгаа программые зүбшэн хэлсэжэ, баталан абаба. Такэси Курокавые — СОХИО-гой түрүүлэгшээр, Эйкити Магарые генеральна секретаряар дахинаа һунгаба.

Прагын консерваториие Чехословакида мэргэжэлтэ хүгжэмшэдые бэлдэдэг гуламта гэжэ нэрлэдэг. Энэ жэлдэ тус консерваториин байгуулагдаһаар 175 жэлэй ой гүйсэхэнь.
ЧТК—ТАСС-ай фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арфын класста хэшээл боложо байна.

ПОЛЬШЫН НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР

ВАРШАВА. ПНР-эй хото городуудта, һуурин тосхонуудта һайндэрэй оршон байдал тогтонхой. Польшые һэргээн хүгжөөлгын үдэрые поляк арад июлиин 22-то тэмдэглэбэ.

Байгша ондо республикын ажалшад тэрэниие онсо оршон байдалда угтаба. Ушарынь юуб гэхэдэ, ПОРП-ын түүхэдэ түрүүшын Программые баталан абаһан, Польшодо социализм байгуулгын саашанхи зорилгонуудые тодорхойлһон Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин X съездын һүүлхэнээр тэрэ һайндэрлэгдэжэ байна.

Ажалша коллективүүдэй мэдээсэлнүүд эдэ үдэрнүүдтэ ороной бүхы заха булангуудһаа ороно. ПОРП-ын X съезд дээрэ табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхые шиидэнхэй байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ.

Национальна һайндэрэй урда тээхэнэ бүхы республика дотор Польшые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта наһа бараһан совет болон поляк сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөөнүүдэй дэргэдэ веногуудые, баглаа сэсэгүүдые табиһан байна.

НИКАРАГУАГАЙ РЕВОЛЮЦИИН 7 ЖЭЛЭЙ ОЙ

МАНАГУА. Түбэй Америкэдэхи энэ ороной түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээһэн Сандинис арадай революциин илаһаар 7 жэлэй ойе Никарагуагай арад һайндэрлэбэ. 1979 оной июлиин 19-дэ Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронтын (СФНО) хүтэлбэри доро патриодууд буһалгаалжа, Сомосын шуһата муухай засаг захиргааниие унагаагаа һэн. Тиигэжэ революционно правительство оронойнгоо арад зоной үлэсхэлэн хооһон, үгытэй ядуу байдалые усадхан зайсуулжа, дарлалта мүлжэлтэгүй шэнэ общество байгуулхын замай үндэһэ һуури табиха зорилготой социально-экономическа гүнзэгы ехэ хубилалтануудые бэелүүлжэ захалһан байгаа.

Никарагуагай бэеэ дааһан байдал, социальна үнэн зүб общество байгуулха талаар тэрэнэй гаргаһан хүсэлэл оролдолгонууд США-гай зонхилхы бүлэгөөрхидэй дурыень гутаана, хоро шарыень бусалгана. Эгээл тиимэһээ Сандинис арадай революциие үгы хэхые һэдэн, Рейганай захиргаан никарагуан арадта эсэргүү гутамшаг муухай дайн үүсхэһэн байгаа. ЦРУ-гай табималнууд—хүлһэнэй һүйдхэлшэд хүршэ оронуудай газар дайда дээрэһээ Никарагуада добтолон, ямаршье буу зэбсэггүй таряашадые алана, тэдэнэй гэр байрануудые, тариһан ургасыень шатаана. Тиигээшье һаань, никарагуан арад Эхэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхын тула бүхы хүсэеэ э. сүүлнэ.

hурагшадай зунай амаралта

ЛАГЕРИИН ЭДИР ЭЗЭД

Гильбэрын дунда hургуулиин ахалагша классуудай hурагшад hүүлэй үедэ зунай сагта түрэл ажахыдаа туhалан, хоёр мянгаад хурьгадые харууhалжа томо болгоод, намарынь тушаадаг заншалтай болонхой. Байгшашье ондо тус hургуули совхозтоёо тусхай хэлсээ баталжа, энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ июнь hарын эхеэр захалhан байха юм. Мүнөө эндэ юhэдэхи класс дүүргэhэн хүбүүд, басагад хүдэлжэ, бүхыдөө 2500 хурьгадые харууhална. Тэрэнэй 1035 толгойнь үлбэр, муу, үбшэн хурьгад болоно.

Эгээл минии эндэ ерэхэдэ, үхибүүд-ажалай ба амаралтын лагерай эдир эзэд багшатаяа, хонишодтоёо хамта эдэ муу хурьгадаа эдээлүүлжэ, угжаар үнеэдэй hү хүхүүлжэ байба. hургуулиин физикын багша Л. Ц. Чимитоватай хөөрэлдэбэбди.

— Уржадэрэй сугларжа ажалаа эхилбэбди. Үсэгэлдэр үдэшэлэн гэр гэртээ харижа хоноо hэмди. Мүнөөдэр унтари, хэбтэриинемнай, эдеэ хоолыемнай асаржа үгэбэ. Басагадай байха гэр соо үдэ болотор пеэшэн барижа дүүргэхэнь. Манай физкультурын багша Алексей Шагдурович Раднаев үхибүүдэй байха хоёр гэр түхеэрээ. Улаан булан соохиёо гоёоhон байха юм. 2500 хурьгадые зунай гурбан hарын туршада эдеэлүүлжэ тобиржуулха зорилготойбди. Эдэнээ бэлшээхэгүй хадаа тусхай табигдаhан рационой ёhoop үдэрэй гурба дахин эдеэлүүлхэбди. Байра байдалнай hайнаар түхеэрэгдэнхэй. Дал хорёомнай дээрээ hарабшатай. Үбhэ тэжээл биил даа,— гэжэ Лидия Цыретаровна хэлэнэ.

hургуулиин hурагшад эдэ хурьгадаа арбан бүлэг болгоод харууhална. Нэгэ бүлэгтэнь 250—280 толгой хурьгад ороно. Эдэнэр шахан таргаруулгада табигдаhан хурьгадай толгой бүридэнь 200 грамм холимол гурил, 200 грамм талха тариаанай зүйл, 500 грамм шубуунай аргал (пудрет), 400 грамм витаминтай ногооной гурил, 300 грамм үбhэн, 200 грамм зелёнко, дабhан, мел дуран соонь үгтэнэ. Иигэжэ тэдэнэр hара соо бүхыдөө 162 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абаха гэхэ гү, али толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 100 граммаар дээшэлүүлхэ ёhотой. Эдэнэрые хонин ажалай нюусатай танилсуулха, дүй дүршэл олгуулжа үгэхэ хоёр хонишод томилогдонхой. Комсомолой гэшүүн Пурбо Гомбоев, коммунист Владимир Дармаев гэгшэд залуу үхибүүдтэ hургаал заабари үгэдэг байха юм. Муу, үлбэр, үбшэн хурьгадые харууhалха хэрэгтэ ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ, комсомолка Саран Жамсаранова ехэхэн туhаламжа үзүүлнэ.

Имэ ехэ үүргэ дүүргэжэ ябаhан мүнөөдэрэй hурагшад ажахын ерээдүйн эзэд болохо ха юм. Өөhэдынгөө найдамтай халаанийе бэлдэлгэ эгээл эндэhээ, ажалай амта таниhанhаа эхитэй байна бшуу. Эдэ хэрэгүүдэй үүргэнь нэн түрүүн хүтэлбэрилэгшэдэй, hурган-хүмүүжүүлэгшэдэй гарта. Ушар тиимэhээ совхозой дирекци, партком, профком, комсомолой комитет залуу халаание hурган хүмүүжүүлхэ үүргые зүбөөр хэрэглэхэ гэжэ ходоодоо оролдодог байhаншье, мүнөө байhааршье. Дээрэ дурсагдагша хонишод, эдиршүүдтэ түрэлхи hайнаар хандажа, үдэр бүриингөө зүбшэл, заабаринуудаар дэмжэн, ниитын хүдэлмэридэ эзэн ёhoop хандажа hурахадань туhална бшуу. 10-дахи классай hурагшад болоhоншье haa, дэмжэлгэ, анхаралда түшэглэнэ ха юм.

— Эндэ хэд мүнөө хүдэлжэ байнаб? — гэжэ багшаhaань асуубабди.

— Звеное даадаг командирнай Тамара Боржонова,— гээд Лидия Цыреторовна хөөрэнэ. — Бусадайнгаа уялгануудыень тодорхойлоодүй байнабди. Саяна Жалсараева, Артур Бардуев, Баирма Гомбожапова, Баир Имекшенов, Марина Цыренжапова, Баир Чимитов болон бусад ямаршье уялга дүүргэжэ шадаха юм. Иигээд түбхинэхэдөө юу хэхээ түсэблэхэбди, коллективэй гэшүүн бүхэн ниитын үйлэдбэридэ хабаадаха ушартай. Бидэ ажал хэхынгээ хажуугаар баhа амарха ёhотой ха юмбибди. Тиимэhээ энэшье талаар анхаралаа hуладхуулхагүйбди.

Зүб лэ даа. Гильбэрын дунда hургуулиин эдэ үхибүүд мүнөөнhөө ажал хүдэлмэридэ дүршэжэ, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ бодото хубитаяа оруулхань гээшэ. Саашадаа эдэнэрэй амжалтатай хүдэлжэ, зориhондоо хүрэхэ байhаниинь лабтай.

Д. ДОНДОКОВ.

Ивалгын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон-hурган-хүмүүжүүлэгшэ П. Н. Гомбоев, лагериин эдиршүүд хонишонтоёо хамта.

ХҮДЭРЖЭНЭ

Сэлэнгын ЦКК-гай хүдэлмэришэдэй хүүгэдэй амарха спортивно-элүүржүүлгын «Надежда» гэжэ лагерь нээгдэбэ.

Байгал далайн эрьедэ үзэсхэлэн hайхан оршон тойронхитой газарта хэдэн майханууд, столово болон саг зуурын бусад барилганууд бодхоогдоо.

hуралсалай түхэреэн жэлэй туршада спорткомплексын дэргэдэхи элдэб секцинүүдтэ ябаhан 60 гаран hурагшад ерэнхэй. Тэдэнэр амарха зуураа тренернүүд В. Балдаков, С. Черных, Г. Сордия гэгшэдэй хүтэлбэри доро спортивна хэшээлнүүдээ үргэлжэлүүлжэ байна. Селенгинскын больницын медсестра Л. Сахнова тэдэнэй элүүр энхые үдэр бүри шалгахынгаа хажуугаар ритмическэ гимнастикын хэшээлнүүдые үнгэргэнэ.

Мүнөө үдэр бүри шахуу эндэ мүрысөөнүүд болоно. Жэшээлхэдэ, «Хүхюун стартнууд», шатарай, даамай, барилдаанай гэхэ мэтэ зүйлнүүдээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ байнхай. Эдир спортсменүүдэй аша үрэтэйгөөр амархын тулада бүхы эрхэ байдал түхеэрhэн лагериин начальник Г. М. Дорожковой оролдолгые онсо тэмдэглэмээр.

Л. БАДМАЕВА,
Селенгинскын медицинскэ училищиин багша.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

НАНГИН ХҮСЭЛ

Аршаан hууринда ажаhуугша дайнай ветеран Шултын Баяндаевич Ошоров Эб найрамдалай совет жасада hаяхан 152 түхэриг мүнгэ дамжуулба.

— Дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадалсаhан хадаа дайн дажарай гэнэ аюулые hайн мэдэхэб. Минии хүүгэд амгалан тайбанай огторгой доро томо болоод, бэеэ дааhан ажабайдалай харгыда гаранхай. Тиимэhээ аша, гушанарни эб найрамдалай болон хани барисаанай оршон байдалда ажаhууха болтогой гэhэн нангин хүсэлөө мэдүүлнэб,— гэжэ Ш. Б. Ошоров мүнгэ дамжуулхадаа хэлэhэн байна.

С. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Түнхэнэй район.

СОЁЛОЙ БОЛОН ЭКОНОМИКЫН ҮДЭРНҮҮД

Үнгэрэгшэ субботын үдэр Баргажан hууринай соёлой байшан соо загаhанай комбинадай, загаhа олзоборилгын «Байкалец», «Путь Ленина» колхозуудай соёлой болон экономикын үдэрнүүд үнгэргэгдэбэ.

Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө арадай уран бэлигэй Бүхэсоюзна II фестивалиин хэмжээн соо эдэ үдэрнүүд үнгэргэгдэжэ байна. Баргажанайхидай халуун анхарал татаhан эдэ үдэрнүүд районой түбэй больницын коллективэй тоосоогоор эхилээ hэн. Удаань коопзверопромхозой, райпогой коллективүүдэй соёлой болон экономикын үдэрнүүд үнгэрөө.

Н. ТОРОМОВ.

Баргажанай район.

ДУРАДХАЛ ОРУУЛБА

Партиин Ахын райком болон райгүйсэдкомдо республикын арадай артистка Н. Токуреновагай хүтэлбэрилhэн Буряадай гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай бүлэг артистнуудтай уулзалга болобо. Тэдэнэр Хужар, Сорог, Саян, Хара-Хужар hууринуудаар ябажа, Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэhэн зүжэг харуулhан, концертнүүдые табиhан байгаа.

Уулзалгые КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Д. Аюшеев нээгээд, районойнгоо ажалшадай ажал хэрэгүүд, зорилгонууд, түрүүшүүл болон районой партийна организациин хүдэлмэри тухай хөөрэбэ. Үгынгөө түгэсхэлдэ хүндэтэ айлшадтаа ехэ амжалта хүсэжэ, Ахын районие шефтээ абахыень дурадхал оруулhан байна. Удаань Буряадай АССР-эй арадай артистка Н. Токуренова театрайнгаа зохёохы ажал, түсэбүүд болон шэнэ зүжэгүүд тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Буряадай АССР-эй арадай артист М. Елбонов, республикын габьяата артистнууд Д. Сультимов, Б-Х. Рабданова, композитор В. Пантаев, райгүйсэдкомой секретарь Д. Б. Шарастепанов гэгшэд уулзалга дээрэ үгэ хэлээ. Манай нютагhаа далижан гараhан В. Пантаев түрэл Аха нютаг, ажалша хүн зон тухай шэнэ дуу найруулан зохёохо тухайгаа мэдүүлhэн байна.

Ц. ЦЫБДЕНОВ.

Иимэ уряа доро мүнөө жэлдэ Улаан Хахад hарын бүхэдэлхэйн ... лэгдэбэ. «Донор» гэhэн үгэ «бэл...

Манай орон дотор жэл бүри 10... нүүд үйлэ гайда ороhон хүнүүдтэ ... үгэдэг байна.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАН

Хүнэй гэнэ усалда орожо, гэмэлтэхэдэ, операци хүүлэхэдэ, шатахада — эгээл элдэб ушарнуудта үбшэнтэнэй ами наhые абархын тулада врачнар шуhа тариха зэргэтэй болодог. Тиихэдээ олохон ушарта шуhые эмнэлгын ямаршье зүйлөөр hэлгэжэ болохогүй юм. Медицинын эмхи зургаануудые донерой шуhaap хангахын тулада манай орон дотор шуhанай албанай ниитэ гүрэнэй системэ байгуулагданхай. Тэрэ гематологиин институдуудые, тусхай станцинуудые, шуhа юулэдэг отделенинүүд болон кабинедүүдые нэгэдүүлдэг.

Жэшээнь, Москвагай Травматологиин болон ортопедиин түбэй институдай шуhа юулэхэ отделени жэлдээ донорнуудгаа, тухайлхада, 1200 литр шуhа абадаг. Институдай 500 хүнэй оротой клиникэдэ дунда зэргээр 800 литр шуhан хэрэглэгдэдэг, харин үлөөшэ 400 литрынь тусхай түб эльгээгдэдэг. Тэндэ шэнэ шуhaap элдэб препарадуудые хэдэг. Юуб гэбэл, нилээд олон ушарта үбшэнтэнэй шуhанда дуталдадаг эритроцит, лейкоцит, плазмын белково фракци гэхэ мэтын дуталдаhан зүйлнүүдые хүсэлдүүлхэ хэрэгтэй болодог шуу.

— Ямар хүнүүд хайшан гэжэ донор болоно гээшэб?— гэжэ институдай отделениие даагша медицинын эрдэмэй кандидат Элеонора Базаковаhаа hурабаб.

— Диилэнхы олонхи ушарта эдэмнай өөрынгөө эрхэтэнэй уялгые дүүргэдэг хүнүүд болоно,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.— Энээндэ ондо ондоогоор ерэдэг ааб даа. Гэбэшье медигүүдтэй хамта Улаан Хэрээhэнэй болон Улаан Хахад hарын бүлгэмүүдэй эдэбхитэдэй сугтаа ябуулдаг идхалгын ехэ хүдэлмэри горитой үүргэ дүүргэдэг байха юм. Жэшээнь, манай институт шадар Москвагай хоёр район оршодог. Тэндэ промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд, дээдэ hургуулинууд олон. Шуhанай албанай хүдэлмэрилэгшэд эдэ коллективүүдтэ ходо ошожо байдаг. Тэдэнэр донорство тухай, энэ хүдэлөөнэй ашаар абарагдаhан олон мянган хүнүүд тухай хөөрэдэг. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, манай пропагандистнууд тодорхой жэшээнүүдые харуулжа, хүнүүдые этигүүлжэ шададаг юм.

— Та өөрөө нэгэ иимэ жэшээ тухай хөөрэжэ үгыт даа.

— Бури hаяшаг энэ ушар болоо hэн. hүниин сагта «түргэн туhаламжын» машина харгын гэнэ усалда орожо, ехээр гэмэлтэhэн хүниие манай институтда асаржа орхибо. Хохидоhон хүн тон хоморой — IV бүлэгэй шуhатай байшаба. Шэнэ шуhые удаан байлгажа болохогүй дээрэhээ манайшье, городойшье клиникэнүүдтэ тиимэ шуhан бага байгаа. Тиихэдэл «түргэн туhаламжын» албан өөрынгөө бүхы подстанцинуудта, тэрэ hүни дежурлажа байhан бригадануудта радиогоор хандаа hэн. Медицинын табан хүдэлмэрилэгшэд тиимэ шуhатай байшоо. Тиигэжэ Москвагай элдэб районуудhaa тэдэнэр дары түргөөр манай клиникэ асарагдажа, тэрэ хүнэй ами наhан абарагдаа hэн.

Шуhaя үгэхэдэнь, донорнуудай бэедэ муу байдаггүй юм гү?

Хүнэй үнэн бодото эрхэнүүд тухай

ТОБШОХОН МЭДЭЭНҮҮД

Дэлхэйн промышленна продукцини хахадые үйлэдбэрилжэ байдаг хүгжэнги капиталис оронууд газар дайдын байгаалиин 63 процентые бузарлаhанай түлөө харюусалгатай.

Мүнөө үедэ США-гай оршон байгаали эгээл хэсүү байдалда оронхой. Баруун оронуудай хэблэлэй мэдээнүүдэй ёhoop, Газар дэлхэйн биосферын бузарлагдаhанай 40 гаран процентнь США-гай хубида хүртэнэ.

* * *

Жэл бүхэндэ 120 тонно минеральна тоhон, 100 тонно мүнгэнэй уhан, 3800 тонно туулган, 2400 тонно хром, 21.000 тонно сайр, үшөө хэдэн зуугаад тонно янза бүриин хорото муухай бодосууд Дундадын далайда хаягдана. Промышленна хорото үлэгдэлнүүдээр бузарлагдаhан 30 миллион кубическа метр уhанда зохихо хэмжээнhээ 10—12 дахин үлүү ехэ хорото бодосууд бии. «Мүнөөдэрэй байдалаар эндэхи уhанай нөөсые арюудхахын тула 5 миллиард франк гаргашалха, 20 жэлдэ хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй»,— гэжэ далайе шэнжэлдэг мэдээжэ франциуз эрдэмтэ Жак-Ив Кусто хэлэнэ.

* * *

Франциин предприятинууд жэл бүхэндэ 3 мянган тонно хлор, 33 мянган тонно хлортой холисо, 500 мянган тонно тооhо шорой, 1400 мянган тонно азодой окись, 5 миллион гаран тонно углеродой окись, 3 миллион гаран тонно сернэ холисо атмосферэдэ хаядаг.

Шэнжэлэгшэдэй тоолон тодорхойлhоной ёhoop, жэл бүхэндэ 30 миллион шахуу тонно элдэб үлэгдэлнүүд Франциин атмосферэдэ дэгдээгдэнэ. Францида сэбэр уhанай талаар тон муу байдалтай: гол мүрэнүүд, нуурнууд соонь хүндэ шанартай металлнууд, цианиста холисо, нитрадууд олдоhон байна. «Мэдэжэ байгаад, оршон тойрониие саг үргэлжэ бузарлана»,— гэжэ мэргэжэлтэд бэшэнэ.

Байгаалиие иигэжэ бузарлаhые, хүнүүдэй бэеын элүүртэ хоро хүргэhые тодорхойлон гаргахань тон бэрхэтэй. Тиигэбэшье эдэ мэтын хохидолнуудай сэн жэл соогоо 70—90 миллиард франк болоно гэжэ тодорхойлогдоно.

* * *

«Бидэ арад...» — гэhэн үгэнүүдээр Америкын Холбоото Штадуудай Конституци эхилнэ. Конституционно конвенитын 55 гэшүүдэй дуугаар тэрэ баталагдан абтаhан юм. Тэдэнэй тоодо 15-ниинь богоолнуудые зарадаг плантаторнууд, 14-ниинь газар эдлэдэг томо баяшуул, 14-ниинь мүнгэн сангай эзэд, бэшэниинь наймаашад, промышленнигууд, судна бүтээлгын эзэд. Тиин эдэнэр лэ анханhaa хойшо өөhэдыгөө американ арад гээшэбди гэжэ нэрлэхэ эрхые булимтаранхай.

США-гай ерэдэхи зарлалай конгрессто 184 банкир, бизнесмен, газар эдлэдэг 54 томо баяшуул тоологдодог. Мүн лэ сэрэгэй дээдын тушаалтад, санаартад, адвокадууд ба монополис капиталтай холбоотой бусад хүнүүд конгрессэй бүридэлдэ оролсонхой. Тиихэдэ нэгэшье хүдэлмэришэн гү, али фермер конгрессто оролсоогүй.

США-гай хүн зоной 51,3 процентнь, hунгагшадай 52,5 процентнь болодог эхэнэрнүүд засаг түрынгөө федеральна ба нютагай органуудта оройдоол 5 процентнь болодог. Хара шарайта американецууд оронойнгоо хүн зоной 12 процентнь, хуули захиргаанай дээдэ органдо 17 процентнь болодог (тиигээд сенадта нэгэшье хүн оролсоогүй). Сенаторнуудай гурбанай нэгэ хубинь миллионернүүд, багашаг миллионернүүд юм.

* * *

Тушаалhaa бууhан 1400 гаран сэрэгэйхид, тэрэ тоодо урданай 261 генерал хэлсээтэ ёhoop буу зэбсэгээр хангажа байhан предприятинуудта бүри 60-аад оной эхеэр оронхой алба хэжэ байдаг. «Дженерал дайнемикс» гэжэ предприяти жэлэй туршада 187 сэрэгэй тушаалтадтай (тэрэ тоодо 27 генералтай) хэлсээ баталаад, энэ концерн түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ сэрэгэй захил абаhан байна.

«Конгрэшна кустерли» гэдэгэй баримтын ёhoop, конгрессэй гэшүүдэй 85 процентнь өөhэдынгөө округуудта сэрэгэй томо предприятинуудтай байдаг. Тиимэhээ тэдэнэр, яагаал haa, «өөhэдынгөө» промышленнигуудта үлэмжэ ехээр захил абхуулхые оролдодог. Үшөө тиихэдэ Пентагоной аша туhада хүдэлдэг предприятинуудай аукционуудые мэдэлдээ баригшад тэдэнэй дунда бии байдаг.

(АПН).

СПОРТЫН, ЗАЛУУ НАhАНАЙ, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ hАЙНДЭР

hайхан хүсэлэлэй нааданууд арюун хуби заяатай байба. Эдэ уласхоорондын ехэ мүрысөөнүүд түүхэдэ намтараа hаял эхилбэшье, дэлхэйн спортын хүдэлөөндэ, мүн политическэ байдалые гуримшуулан hайжаруулгада элитэ ехэ үйлэ хэрэг болоhон байна. Мүнөө хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байhан орёо хүндэ, хүшэр бэрхэшээлтэй үе сагта арадуудай хоорондохи этигэл найдалые, үгэеэ ойлголсолгые бэхижүүлхэ арга олгоhон үүсхэлнүүд илангаяа шухала удха шанартай юм. «Спортдо хани барисаа тогтоолгоhoo эхилээд, дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангаха хүрэтэр!» гэhэн уряатай hайхан хүсэлэлэй нааданууд иимэ нангин зорилгонуудтай байhaaraa хүн зоной дура татаа.

Энэ олоной хабаадалгатай спортын хуралдаае хаалгын баяр ёhолол июлиин 20-до Москвада, Түбэй концертнэ зал соо болобо.

Иимэ омог дэрюун уряа лозунгтой туг доро үнгэргэгдэhэн мүрысөөнүүд бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы түбинүүдэй спортсменүүдэй амгалан тайбан байдал хүсэжэ байhые, имагтал спортдо тэмсэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байhые элирхэйлэн харуулаа.

Эб найрамдалай hүлдэ болохо сликын модоной набшаhaap хүреэлэгдэhэн бүмбэрсэг дэлхэйе зураглаhан мүрысөөнэй hүлдэ сценые шэмэглэнэ. Наадануудые хаалгын баяр ёhололой эхилжэ байhыень фанфаранууд соносхобо.

Москвада болоhон спортын хуралдаанда хабаадаhан дэлхэйн 80 ороной национальна тугууд зал уруу оруулагдана. Гурбан мянга шахуу атледууд наадануудай программада хабаадажа, хаба шадалаа туршаhан, хурдан солбоноо үзэлсэhэн байха юм. Дэлхэйн спортын эрхим түрүү одод эндэ сугларhан байгаа. Наадануудта хабаадаhан командануудай, спортсменүүдэй 80 гаран процентнь дэлхэйн эрхим 10 спортсменэй тоодо ороно. Харин эдэнэй тоодо орожо шадаагүй хүнүүд дүй дүршэлөө баяжуулжа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, манай оронhoo бусаба бшуу. Мүрысөөнэй үедэ дэлхэйн 6, түбинүүдэй 8, национальна 91 рекорд тогтоогдоо. Энэмнай спортын мэргэжэл шадабариин, шэн габьяагай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ баримта болоно!

Эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ үнгэргэгдэhэн эдэ нааданууд олониитын анхарал ехээр татаба, арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые, харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулба гэжэ hайхан хүсэлэлэй наадануудай эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Гүрэнэй спортын комитедэй түрүүлэгшэ М. В. Грамов болон эдэ мүрысөөнүүдые эмхидхэхэ талаар үүсхэгшэдэй нэгэн, американ «Ти-би-эс» гэдэг телекомпаниин эзэн Т. Тернер тэмдэглэбэ. Москвада эхи абаhан наадануудай ёhо заншалнууд саашанхи мүрысөөнүүдтэ нэрэтэй солотойгоор хүгжөөгдэхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байhанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

Энэ үдэшэлэн сугларагшадай альга ташалга доро илагшад болон шанда хүртэгшэдтэ шагналнууд барюулагдаа.

Удаань зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үе саг оршон ерэбэ. hайхан хүсэлэлэй наадануудай эстафетэ дамжуулгын ёhолол сугларагшадай зүрхэ сэдьхэл ханаагаа. Түрүүшын наадануудые эмхидхэhэн Москвагай түлөөлэгшэд энэ эстафетые дүрбэн жэлэй үнгэрhэн хойно үнгэргэгдэхэ американ Сиэттл хотын делегацида барюулба.

Совет ороной ниислэл хотодо үнгэргэгдэhэндэл адли, үндэр дээдэ хэмжээндэ үгэеэ ойлголсолгын ба хани барисаанай оршон байдалда эдэ наадануудай Сиэттл хотодо эмхидхэгдэхынь тула американ тала бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ hайхан хүсэлэлэй хоёрдохи наадые үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй гүйсэдхэхэ директор Р. Уэлш найдуулба.

Москвагай наадануд хаагдаhан дээрэ соносхогдоо. СССР-эй Гүрэнэй гимн баяр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Энэ үдэшэ hайндэрэй ехэ концертээр дүүрээ. Спортивна ехэ мэргэжэл шадабаритай, амгалан тайбан байдал хангаха эрмэлзэлтэй, арюун hайхан хүсэлэнтэй байhанаа харуулhан дэлхэйн эрхим түрүү атледүүдэй шанга тэмсэлдэ хабаадагшадта совет искусствын уран бэлигтэн мэргэжэл шадабаряа харуулhан байна. Мүнөө хүнүүд болон арадуудай, гүрэнүүд болон правительствануудай хоорондохи харилсаанда иимэ hайн hайхан хүсэл эрмэлзэл юунhээшье үлүү байна.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-haa 6-ень тааха» ба «36-haa 5-ень таaха» Спортлотонуудай» 1986 оной июлиин 20-до үнгэргэгдэhэн 29-дэхи тираж.

«45-haa 6-ень таaха»: 3 — бобслей, 5 — бүхэ барилдаан, 10 — уhан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 27 — hур харбалга, 41 — столой теннис, 44 — шатар.

«36-haa 5-ень таaха»: 15 — байдарка ба каноэгээр hэлюурдэлгэ, 17 — конькигаар урилдалгын спорт, 19 — санын урилдаан, 22—уhа руу hурэлгэ, 33 — футбол.

(ТАСС).

СОНИРХОЛТОЙ ЭКРАН

СРЕДА, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Аяншалагшадай клуб». 10.40 — Пятницкиин нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ ород арадай хоор гүйсэдхэнэ. 11.30 — «Бидэнтэй хэ, бидэн шэнгеэр хэ, бидэнhээ hайнаар хэ». 12.30 — Шэнэ hонин. (12.35 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — «Наследники традиций» — баримтата фильм. 16.35 — «Арадай уран зохёол». 17.05 — «Тэдэниие дайн шалгаа». Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ Киевэй сэрэгэй училищи дүүргэгшэдтэй hургуулиин хүүгэдэй уулзалга. 17.40 — Электронико ба бидэ.

Улаан-Үдэ. 18.10 — «Взвейтесь, кострами» — киноочерк. 18.30 — «Хурдадхалгын замууд». Түмэр харгы дээрэ Белоруссиин дүршэл нэбтэрүүлгэ.

Москва. 19.15 — Ирма Сохадзе дуулана. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Москва. 20.00 — «Манай саад». 20.50 — «Эдилгэ. Баримтанууд ба бодолнууд» — баримтата фильм. 21.35 — Фортепианын хүгжэмэй концерт. 22.00 — «Время». 22.35 — Монголой Арадай Революциин 65 жэлэй ойн баярта зорюулhан СССР-тэ нээгдэhэн Монголой Арадай Республикын үдэрнүүд баяр ёhололоор эхилбэ. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрhaa дамжуулга. 23.55 — «Жизнь и деяния Федора Коржавина» — баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Ураалай газар дайда тушаа дурсалга» — баримтата фильм. 9.40 — «Алтан үүдэн» хүүгэдтэ зорюулагдаhан хүгжэмтэ дамжуулга. 10.30 — «Жил-был Матвей» — баримтата фильмын премьерэ. 11.10 — «Простые-слож-

Эдиршүүлэй дунда хүнгэн атлетикээр республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо. Спортын хэдэн бүлгэмүүд болон клубуудай, мүн хүдөөгэй районуудай 200 гаран хүнгэн атлет энэ мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаhан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байгаа.

ЭДИРШҮҮЛ ХАБАЯА ТУРШАБА

Улаан-Үдын 14-дэхи hургуулиин hурагша Лена Комиссарова 100 метртэ урилдахадаа эгээл түрүүлэн фиништэ ерэжэ, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

18-дахи hургуулиин hурагша Света Акулова 60 болон 400 метрэй урилдаануудта түрүү hуури эзэлhэн байха юм. 7-дохи hургуулиин hурагша, Таня Золотуева басагадай дунда олон зүйлөөр мүрысэхэдөө, онсо шалгарhан байна.

Тарбагатайн дунда hургуулиин hурагша Сережа Шеломенцев дундуур зайда урилдахадаа, эрхим hайн hорилго бэлэдхэлтэй байhанаа харуулдаг. Энэшье удаада тэрэ 3000 метрэй зайе бултанhaa урид гаталжа, алтан медаляар шагнагдаа.

Командна тоосоогоор ЛВРЗ-гэй спортклубай түлөөлэгшэд эрхимлэжэ, ресспорткомитедэй дамжуулгын кубогта хүртэhэн байна. «Трудовые резервы» бүлгэмэй хүнгэн атледууд хоёрдохи, «Буревестник» бүлгэмэй спортсменүүд гурбадахи hууринуудые эзэлбэ.

Хүдөөгэй командануудай дундаhaa Тарбагатайн районой түлөөлэгшэд онсо шалгараа. Загарайн болон Бэшүүрэй районуудай hурагшад шангай hууринуудта гараhан байха юм.

— Хүүгэдэй спортын hургуулинуудай тренернүүдэй ямараар хүдэлжэ байhаниинь энэ мүрысөөндэ элеэр харуулагдаба. Тэдэнэй ажал хэрэгтэ ушаржа байhан дутуу дундануудшье элирээ. Ушаржа байhан дутагдалнуудые усадхажа, ажал хэрэгээ hайжаруулхын тула бидэ, тренернүүд, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёhотойбди, — гэжэ ЛВРЗ-гэй спортклубай хүүгэдэй спортын hургуулиин ахалагша тренер В. Н. Аверков хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Гаряа хуряалгые угтуулан» — түрүү бэшэг. Тэжээл бэлэдхэлгэ. «Яаралгүй налгайханаар» — Д. Санжиевай репортаж. «Ажал хэрэгынь урагшагүйдэнэ» — шалгалтын материал. ТАСС-ай hүүлэй шэнэ hонин. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ.

Хоёрдохи хуудаhанда. Республикада архитектурын үдэрнүүдэй дүнгүүдээр. «Хүдөөгэйхидтэ туhаламжа үгэнэгүй» — Г. Ивановой

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография Го... ственного комитета Бурятской АС... делам издательств, полиграфии ... ной торговли г. Улан-Удэ ул. Лен... Н-04905. Заказ № 169. 046...